

Salome Olenius
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), diakoni
Opinnäytetyö, 2018

”KYNNYS MATALAKSI PYYTÄÄ APUA”

**Kysely diakoniatyöstä Rantakylän ja Pielaveden seurakuntien
perhekerhojen vanhemmille**

TIIVISTELMÄ

Olenius, Salome

"Kynnys matalaksi pyytää apua" Kysely diakoniatyöstä Rantakylän ja Pielaveden seurakuntien perhekerhojen vanhemmille.

53s., 2 liitettä.

Lokakuu 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK) -diakoni

Tavoitteena oli tutkia kyselyn avulla perhetyön piirissä olevien vanhempien kokemuksia ja suhtautumista diakoniatyöhön Pielaveden seurakunnassa, jossa diakoniatyöntekijä on aktiivisesti mukana perhetyössä sekä Rantakylän seurakunnassa, jossa diakoniatyö ei ole näkyvää perhetyön arjessa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: Millaista tietoa seurakunnan perhetyöhön osallistuvilla vanhemmilla on seurakunnan diakoniatyöstä? Millaisia kokemuksia seurakunnan perhetyöhön osallistuvilla vanhemmilla on diakoniatyöstä? Millaisia toiveita seurakunnan perhetyöhön osallistuvilla vanhemmilla on diakoniatyöstä?

Tämä määrällinen tutkimus toteutettiin keväällä 2018 Rantakylän ja Pielaveden seurakuntien perhekerhoissa, aineiston keruumenetelmänä kysely. Kyseilylomakkeessa oli avoimia, standardoituja sekä muutama sekamuotoinen kysymys. Rantakylästä saatiin 26 vastausta ja Pielavedeltä 11. Kaikkien 37 vastaajan mukaan heidän diakoniatyön tuntemisen taso on heikkoa. Ne, jotka olivat saaneet taloudellista apua diakoniatyöstä, osasivat kuitenkin määrittellä minkälaista apua diakoniatyöstä voi saada. Puolet Pielaveden vastaajista ei osannut määrittellä, millaista apua diakoniatyöstä voi saada, vaikka Pielavedellä diakoniatyöntekijä on läsnä perhekerhoissa. Läsnäolon rinnalle tarvitaan markkinointia. Pielaveden vastaajista 90,9 prosenttia ja Rantakylän vastaajista 38,5 prosenttia oli nähnyt diakoniatyöntekijän seurakunnan tilaisuudessa. Taloudellista apua olisi kaivannut kuusi vastaajaa, joista kolme ei ollut saanut apua diakoniatyöstä, sillä he eivät olleet tiedäneet, miten hakea apua diakoniatyöstä.

Opinnäytetyön tulosten mukaan diakoniatyötä koskevaa viestintää tulisi tehostaa, jotta apua tarvitsevat tietäisivät diakoniatyön mahdollisuuksista. Perheet toivoivat, että diakoniatyötä pidettäisiin esillä, jotta saataisiin kynnys matalaksi pyytää apua.

Tuloksista raportoidaan yhteistyöseurakuntien työntekijöille syksyllä 2018, jolloin nähdään, otetaanko tutkimuksesta saadut tiedot huomioon toimintaa suunniteltaessa. Yksi jatkotutkimusaihe olisi tutkia, miksi jotkut eivät haluaisi pyytää apua diakoniatyöstä, vaikka heillä olisi vaikea tilanne ja he uskoisivat, että diakoniatyö voisi auttaa.

Asiasanat: diakonia, lapsiperheet, perhe, perhetyö, vanhemmuus, seurakunnat

ABSTRACT

Olenius, Salome

"Lower the doorstep to ask for help." Survey about diaconal work for parents of Rantakylä and Pielavesi parish's family groups.

53 p., 2 appendices

October, 2018

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services, Diaconal Work

The aim of this thesis is to find out what parents in parishes think of diaconal work and what kind of experiences they have of diaconal work. The study was in Pielavesi parish where diaconal worker is actively involved to family work and Rantakylä parish where diaconal work is not seen in family work.

The research questions are: What participants of parish's family groups know about diaconal work? What kind of experiences do they have about diaconal work? What do they expect from diaconal work?

The material was collected with questionnaires in family groups of Rantakylä and Pielavesi parish's during spring 2018. There was total of 37 answers gathered from parents and the material was analyzed quantitatively. The main result is that all parents of this study think they don't know diaconal work well enough. Those who had received financial counselling, knew how to define diaconal work. Half of Pielavesi family group participants didn't know what kind of help diaconal work offers. As a result of this study presence of diaconal worker doesn't guarantee that participants know what help diaconal work offers. Some of the parents had seen diaconal worker in parish' occasion, 90,9 per cent of responders of Pielavesi and 38,5 per cent of responders of Rantakylä. There were six parents who had yearned financial counselling and three of them didn't receive it because they didn't know how to seek for help from diaconal work.

The conclusion is that it is needed to marketize more of what help and counselling is possible to receive from diaconal work so that people in need would know where to go to ask for support. Families in this study wish that diaconal work would be marketed so that the threshold would be lowered to ask for help.

The results of this study are presented in cooperation parishes autumn 2018, after that it will be seen how results are considered as the activities are planned. One further research topic would be why some people don't want to ask for help from diaconal work, even though they believed diaconal work could help them.

Keywords: diaconal work, families with children, family, family work, parenthood, parish, social work of the church

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 LAPSIPERHEET	6
2.1 Perhe	6
2.2 Lapsiperheköyhyys	6
3 DIAKONINEN PERHETYÖ	9
3.1 Diakonia	9
3.2 Diakoninen työote seurakunnan perhetyössä.....	10
3.3 Diakoninen perhetyö	12
3.4 Diakonian tunnettuus	17
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	19
4.1 Tutkimustehtävä	19
4.2 Tutkimusympäristö	19
4.3 Aineiston keruu ja käsittely	20
5 TULOKSET	25
5.1 Taustatietoja vastaajista	25
5.2 Diakoniatyön tunteminen.....	27
5.3 Kokemukset diakoniatyöstä	28
5.4 Toiveet diakoniatyöstä	31
5.5 Muut tulokset.....	32
6 DIAKONIATYÖN NÄKYVYYS PERHETYÖSSÄ	34
7 POHDINTA JA ARVIOINTI.....	38
7.1 Luotettavuuden ja eettisyyden arviointi.....	38
7.2 Jatkotutkimusaiheet	42
7.3 Ammatillisen kasvun pohdinta	42
LÄHTEET	44
LIITTEET.....	49
LIITE 1: Kyselylomake.....	49
LIITE 2: Kyselyn saatekirje	53

1 JOHDANTO

Diakoniatyö on laaja-alaista ja monipuolista, heikoimmassa asemassa olevien auttamista kristillisestä ihmiskuvasta käsin. Työn kenttä on laaja kriminaaliryöstä mielenterveys ja vammaistyöhön. Yksi tärkeä työalue diakoniatyössä on perhetyö. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 50–51; Kiiski 2013, 7.) Vuosien 2000, 2007 ja 2013 Diakoniabarometreissa on nähty lisäresurssitarpeita muiden työmuotojen lisäksi myös perhetyöhön. Se kertoo, että vaikka nähdään, että diakonista perhetyötä tulisi tehdä enemmän, ei sille ole saatu lisää resursseja. (Kiiski & Gävert 2013.) Vuonna 2015 pienituloisten yksinhuoltajaperheiden mediaanitulo oli 12 270 euroa eli 1 022,5 euroa kuukaudessa (Tilastokeskus 2017). Mikäli perheet tuntevat diakoniatyön mahdollisuuksista auttaa, voivat perheet hakea apua ennen kuin esimerkiksi perheen taloudellinen tilanne kriisiytyy pahasti.

Opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia perheiden suhtautumista diakoniatyöhön seurakuntien perhetyön parissa. Tarkoituksena oli kerätä diakonian näkyvyyttä koskevaa tietoa seurakuntien perhetyöhön osallistuvilta vanhemmilta.

Opinnäytetyön aihe valikoitui kiinnostuksestani diakoniseen perhetyöhön. Sitä ei ole tutkittu kovin paljon, eikä kirjallista materiaalia paljonkaan ole. Diakonisella perhetyöllä on kuitenkin tärkeä paikkansa, ja sen näkyvyyttä olisi hyvä vahvistaa seurakunnissa. Oma kiinnostus on syntynyt osallistuessani lapsen kanssa seurakunnan perhetyöhön ja mielenkiinnosta oman tulevan ammatin antamasta panoksesta perhetyöhön. Olen tehnyt seurakunnassa varhaiskasvatus- ja perhetyötä lastenohjaajana, ja nähnyt, että diakoniatyöntekijällä olisi ollut mahdollisuuksia tehdä diakoniatyö tutummaksi, osallistumalla seurakunnan perhetyöhön vahvemmin.

Opinnäytetyössä tutkin Rantakylän ja Pielaveden seurakuntien perhetyötä perheiden vanhemmille tehtävän kyselyn avulla. Pyrkimyksenä oli, että seurakunnat voisivat tunnistaa diakonisen perhetyön näkyvyyden merkityksen. Kun perheet tuntevat diakoniatyötä, myös yhteyden ottamisen kynnyksensä madaltuu.

2 LAPSIPERHEET

2.1 Perhe

Tilastokeskus määrittelee perheen monimuotoisesti. Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia. Tilastokeskuksen määritelmän mukaan lapsiperhe on perhe, jossa kotona asuu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. (Tilastokeskus 2018 a.) Suomen ev.lut. kirkossa perhekäsityksen keskiössä on ydinperhe. Suomen ev.lut. kirkon piispojen julkaisussa avioliitto tuodaan ydinperheen perustaksi, mutta todetaan myös, että avioerot ovat nykypäivää, joten yksinhuoltajat ja uusioperheet ovat tulleet perinteisen ydinperheen rinnalle. (Björkstrand ym. 2008, 10–12.) Tämän julkaisun rinnalla elää myös perhetyön linjaus, joka viestii, että perhetyö kohtaa kaikenlaisia perheitä (Kirkkohallitus 2009, 7).

Perhetutkimuskeskuksen johtajan Kimmo Jokisen mukaan ihmisten onnellisuuden vaikuttavat eniten perhesuhteet, mikä on selvinnyt hyvinvointitutkimuksista. Mikäli talousasiat ovat kunnossa, perhesuhteet ovat ihmisen tärkein hyvinvoinnin lähde. (Siljamäki 2018, 10.)

2.2 Lapsiperheköyhyys

Lapsiperheköyhyys on lisääntynyt 1990-luvun laman jälkeen. Yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden lapset ovat merkittävässä köyhyysriskissä. Tutkimusten mukaan taloudellisten vaikeuksien kasaantuessa perheessä, myös lapset kokevat huono-osaisuutta. Köyhien perheiden lasten hädässä oleva asemansa liittyy myös vanhempien aseman vaikutuksiin lasten tulevaisuuden määrittelyssä. Vanhempien heikko koulutustaso siirtyy helposti myös lapsille kasvattaen köyhyyden kierrettyä. Diakonisella perhetyöllä on mahdollisuudet esimerkiksi vanhempien

tukemiseen lasten itsetunnon ja virikkeiden kehittämisessä. (Helin ym. 2010, 122.)

Vuonna 2017 13 lasten asialla toimivaa järjestöä, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Lastensuojelun Keskusliitto allekirjoittivat kannanoton lapsiperheköyhyyteen liittyen. Kannanotossa huomautetaan pienituloisia lapsiperheitä koskevien tukien leikkaamisista ja muistutetaan lasten köyhyyden pidempiaikaisista vaikutuksista. Sen mukaan yhä useammin lapsiperheköyhyyden syyt ovat nykyään työssäkäyvien vanhempien pienituloisuudessa. Lapsi- ja perhevaikutusten arviointia ehdotetaan tärkeäksi toimenpiteeksi kaikkia päätöksiä tehdessä.

Kannanotossa vaaditaan muiden muassa seuraavia toimenpiteitä: Perhe-etuuk-sien, kuten vanhempainpäivärahojen ja lapsilisien, riittävä taso on turvattava. Lapsiperheiden asumiskustannuksia on pyrittävä alentamaan kehittämällä asu-mistukea sekä lisäämällä asuntotuotantoa kasvukeskuksissa, erityisesti kohtuu-hintaisia vuokra-asuntoja. Vähävaraisten perheiden lasten mahdollisuus osallis-tua harrastustoimintaan on taattava. Kansalaisjärjestöjen auttamistyö on turvat-tava sote- ja maakuntauudistuksessa. Järjestöt tarvitsevat avustuksia ja tiloja toi-minnan toteuttamiseen. (Lastensuojelun Keskusliitto 2017.)

Tilastokeskuksen (2018) mukaan vuonna 2016 pienituloisia on koko väestöstä 11,5 prosenttia. Pienituloisissa kotitalouksissa on ollut 623 000 henkilöä, joista on lapsia 109 000 henkilöä, eli 17,5 prosenttia pienituloisista on lapsia. Pienitu-loisuusraja on vuonna 2016 ollut 14 430€ käytettävissä olevia tuloja kulutusyksikköä kohti. Kotitalouksien yksi aikuinen on yksi kulutusyksikkö, muut kotitalou-den 14 vuotta täyttäneet henkilöt ovat kukin 0,5 kulutusyksikköä ja 0–13-vuotiaat lapset ovat kukin 0,3 kulutusyksikköä. (Tilastokeskus 2018 b.) Näin ollen pienitu-loisessa kahden pienen lapsen yksinhuoltajaperheessä kuukausittaisia tuloja on suurimmillaan ollut käytettävissä 23 088€ vuodessa eli 1 924€ kuukaudessa, josta vähennetään verot. Monet elävät kuitenkin pienemmillä tuloilla. Vuonna 2015 pienituloisten yksinhuoltajaperheiden mediaanitulo oli 12 270€ eli 1 022,5€ kuukaudessa (Tilastokeskus 2017). Yksinhuoltajaperheissä on suurimmat riskit huono-osaisuuden ja köyhyyden syntymiselle (Okkonen 2014). Vaikeus onkin siinä, että löytävätkö pienituloiset diakoniatyön pariin, kun esimerkiksi taloudelli-nen hätä iskee?

Tilastokeskuksen yliaktuaari Kaisa-Mari Okkosen mukaan vuonna 2015 lasten pienituloisuus oli alemmalla tasolla, kuin vuosina 2007–2011. Lasten aineelliseen hyvinvointiin on syytä kiinnittää huomiota, sillä on huomattu, että lapsuuden aikana koettu huono-osaisuus ja elinolosuhteet vaikuttavat myös aikuisuudessa. (Varis 2015.)

3 DIAKONINEN PERHETYÖ

3.1 Diakonia

Diakonia on kristilliseen ihmiskäsitykseen ja uskoon perustuvaa hätää kärsivien ja apua tarvitsevien tukemista ja auttamista. Sen perusta on Raamatun opetuksissa lähimmäisenrakkaudesta ja Jeesuksen toiminnasta. Diakoniatyöntekijän ydinosaamista on läsnä oleminen ja ihmisten kohtaaminen yksilöinä ja ryhmässä. Tässä opinnäytetyössä diakonian virassa toimivaa diakonia tai diakonissaa kutsutaan diakoniatyöntekijäksi. (Diakonian ydinosaaminen 2010.) Diakoniatyö vastaa haasteisiin, jotka liittyvät köyhyyteen ja ruoan puutteeseen. Lapsiperheet ovat yksi diakoniatyön asiakasryhmä, jota autetaan esimerkiksi asumiskustannuksissa. (Pohjolainen 1999, 150.)

Kirkkojärjestyksen 4 luvun 3 §:ssa ohjataan diakoniatyötä seuraavasti

Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta (Kirkkojärjestys 1993).

Diakonian tilastot ovat tärkeitä kirkolle, sillä ne kertovat, mitä diakoniatyössä tapahtuu sekä huono-osaisten voinnista. Diakoniatyön tilastot ovat tärkeitä diakoniatyölle, sillä ne parantavat diakoniatyön näkyvyyttä, esimerkiksi määrärahoja jaettaessa. (Helin ym. 2010, 99–100.) Myös lapsiperheet käyttävät diakoniatyön palveluja.

Vuoden 2018 tammi- ja toukokuun aikana Rantakylän seurakunnan diakoniatyössä on yksilöitä kohdattu 460 henkilöä, joista 57 on kuulunut lapsiperheisiin eli 12,4 prosenttia. Tilastoissa ei eritellä, kuinka moni lapsiperheistä on saanut taloudellista tukea, mutta kaikista kohtaamisista 242:ssa syy on ollut talous, sen lisäksi myös muita syitä on voinut olla samalla tapaamisella. Yhteensä kohtaamisen syitä on 579. Pielaveden seurakunnassa on samalla aikavälillä kohdattu yksilöitä 97, joista kymmenen on ollut lapsiperheitä eli 10,3 prosenttia. Kohtaamisen

syitä on yhteensä 259 ja talous on ollut syynä 58:ssa kohtaamisessa. (Suomen ev.lut. kirkko 2018.)

3.2 Diakoninen työote seurakunnan perhetyössä

Minäkö perhetyöntekijä? -julkaisussa annetaan kirkon perhetyölle kiteytetty määritelmä. Siinä kirkon perhetyöllä tarkoitetaan kaikkea sitä seurakuntien työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimintaa, jolla vahvistetaan monimuotoisten perheiden ja niiden jäsenten hengellistä elämää, kasvua ihmisenä, keskinäistä välittämistä ja kunnioitusta, jaksamista vaikeissa elämäntilanteissa sekä yhteyttä seurakuntaan. (Kirkkohallitus 2009, 7.) Kirkon perhetyön on tarkoitus olla elämän eri osaluokkia vahvistavaa ja korjaavaa, mutta myös ongelmien ja kriisien kohdatessa rinnalla kulkemista. Kirkon perhetyön päämääränä on monia tavoitteita Jumalan ja Jumalan rakkauden tuntemiseen, perheiden vahvistamiseen sekä ilon ja toivon tuomiseen. (Sutinen 2016, 60–61.)

Seurakunnan perhetyössä tehdään yhteistyötä perheiden kanssa. Diakoniatyö voi olla antamassa erityistä tukea lapselle tai perheelle (Kirkkohallitus 2008, 14). Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelmassa (Kirkkohallitus 2008) yhtenä Kirkon varhaiskasvatuksen painotuksena nähdään perhelähtöisen ja diakonisen työotteen vahvistaminen. Kehittämissuunnitelmassa kehoitetaan varhaiskasvatuksen parissa työskenteleviä pohtimaan suunnitelmaa oman alueen näkökulmasta, mutta myös eri työalojen työntekijöiden kanssa. Diakonisen työotteen vahvistamisessa diakoniatyöntekijöiden asiantuntijuus olisi toivottavaa. Kehittämiskysymyksenä suunnitelmassa esitetään, miten diakoniatyöntekijät voisivat yhdessä varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa tukea perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Myös perhekerhotoiminnan kehittämiskysymyksenä esitetään diakonisen kohtaamistavan lisääminen perhekerhotoimintaan. (Kirkkohallitus 2008, 29, 34, 40.)

Kirkon perhetyön tavoitteissa näkyy kirkon tekemän perhetyön laajuus. Tavoitteiden toteuttamisessa tarvitaan koko seurakunnan työntekijät, eikä vain varhaiskasvatuksen työntekijät. Yhtenä tavoitteena esitetään tukea tarvitsevien

perheiden etsimis- ja auttamistapojen kehittäminen. Nämä vaativat diakonista työtettä, jota tulisi vahvistaa seurakunnissa. Diakonialla on myös erityisosamista erityisen hädän kohtaamisessa, joka on myös kehittämiskohteena. (Kirkkohallitus 2009, 11,17.) Kirkon strategiassa mainitaan perheiden tukeminen arkielämässä, vaikeuksissa ja kriisien keskellä (Suomen ev.lut. kirkko 2015 a).

Lipponen on tehnyt pro gradu -tutkielmansa Hyvinkään seurakunnan perhekerhojen parissa tehtävänä tutkimuksena. Perheiden hyvinvointi uhkaa jäädä talouskeskeisen yhteiskunnan jalkoihin, mistä kirkko on huolissaan. Vanhemmilla ei välttämättä ole välineitä perheiden ongelmien käsittelyyn ja ne heijastuvat väistämättä lapsiin. Lapsiperheiden hyvinvointi olisi kuitenkin tulevaisuuden turva. (Lipponen 2010, 149–150.)

Seurakunnissa on järjestetty perhekerhoja enenevässä määrin 1990-luvun lammasta lähtien (Lipponen 2010, 149). Esimerkiksi Joensuun seurakunnan perhekerhojen suosio on kasvanut runsaasti (Karjalainen 2016). Lipposen tutkimuksen mukaan seurakunnan perhekerhoon osallistutaan siksi, että kerhon toiminta ja ilmapiiri ovat hyviä, lapsi sosiaalistuu ja saa uskontokasvatusta, sekä aikuisille on seuraa ja vertaistukea. Seurakunnan perhekerhot valitaan, sillä niistä saa hyvin tietoa ja ne ovat lähellä koteja, niistä toivotaan myös lapsille uskontokasvatusta. Verrattuna muihin lapsiperheille tarkoitettuihin kohtaamispaikkoihin seurakunnan perhekerhoissa arvostetaan ammattitaitoisten ohjaajien järjestämää monipuolista toimintaa. (Lipponen 2010, 153.) Vertaistuki samanlaisessa elämäntilanteessa olevien aikuisten kesken, on yksi perhekerhojen tärkeistä elementeistä. Se vastaa myös perinteisten lähellä asuvien sukulaisten puuttumiseen. Siirtyminen työelämästä usein yksinäiseen lapsen kotihoitotehtävään voi olla yllätyksellinen, kun elämänpiiri kaventuu, ja moni kokeekin että, kuin seinät kaatuvat päälle. Aikuisen kokema stressi vaikuttaa myös lapsen hyvinvointiin, mutta vertaistuki antaa lisää voimavaroja arjen keskelle. (Lipponen 2010, 155.)

Perheiden vanhemmat kokevat, että seurakuntien perhekerhoissa lapset ovat tyytyväisiä, mikä auttaa vanhempia keskittymään omaan hyvinvointiin. Perhekerhoissa vanhemmat saavat aikuiskontakteja kotona vietettyyn yksinäisempään aikaan, mikä lieventää stressin vaikutuksia. (Lipponen 2010, 162–163.)

Vanhemmat tuovat lapsiaan perhekerhoon myös lasten sosiaalistumisen vuoksi, ja jotta kotona paljon huomiota saavat lapset vähitellen oppisivat olemaan osa isompaa ryhmää (Lipponen 2010, 159).

3.3 Diakoninen perhetyö

Diakoniabarometri vuodelta 2013 paljasti kaksi suurinta työaluetta, joihin diakoniatyöntekijöiden mukaan tarvittaisiin lisää resursseja. Toinen oli vanhustyö, jota myös tehdään paljon ja toinen perhetyö, jota ei tehdä niin paljon. Diakoniabarometreissä vuosina 2000, 2007 ja 2013 on kaikissa nähty lisäresurssitarpeita muiden työmuotojen lisäksi myös perhetyöhön. Se kertoo, että vaikka nähdään, että perhetyötä tulisi tehdä enemmän, ei sille ole saatu lisää resursseja. (Kiiski & Gävert 2013.) Vuoden 2013 diakoniabarometrin mukaan lähes puolet vastanneista arvioi perhetyön yhdeksi diakoniatyössä keskeiselle paikalle kuuluvaksi (Kiiski 2013, 7). Diakoniatyöntekijöihin ottavat yhteyttä yhä enemmän taloudellisissa vaikeuksissa elävät henkilöt. Diakoniatyöntekijöiden näkökulmasta 1990-luvun laman jälkeen pienituloisten lapsiperheiden määrä on kolminkertaistunut. Diakoniatyöntekijä Sofia Tolosen mukaan erityisesti yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden tilanne on tiukentunut. Vanhempien vaikeudet vaikuttavat myös lapsiin ja syrjäytymisriskiin. Haasteena on köyhyyden jatkuminen yli sukupolvien (Koskelainen 2013.), minkä huomasi myös itse diakoniatyön seurakuntaharjoittelussa. Tämän vuoksi perheiden tukemiseen tarvitaan panostusta myös diakoniatyöstä, sillä ennaltaehkäisevällä työllä on kauaskantoiset seuraukset.

Gävertin mukaan resursseja on kohdennettu perhetyön tarpeelliseksi katsottuihin työalueisiin, myös perheiden tukemiseen. Heitä kohdataan yksilökohtaisesti ja järjestämällä esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevien perheiden vertaisryhmiä, kuten vankien lasten ryhmät, lasten sururyhmät perheenjäsenen kuoltua, perhetyön varavaari/varamummo-toiminta tai koulusta pois jääneiden autopaja. Osa tällaisista uusista toimintatavoista ei näy vielä tilastoissa. Vaikka perheiden tukemiseen on joissakin seurakunnissa panostettu, tarve kasvaa nopeammin kuin resurssit. (Gävert 2015, 9–10.)

Perheiden parissa tehtävälle diakoniatyölle löytyy määritelminä lapsidiakonia, perhediakonia ja diakoninen perhetyö, myös Rättyä (2012, 107–108) käyttää näitä kaikkia termejä. Tässä opinnäytetyössä käytetään nimitystä diakoninen perhetyö kuvaamaan kaikkien seurakunnan työntekijöiden tekemää diakonista työtä perheiden parissa, johon sisältyy myös lapsidiakonian antama näkökulma (Rättyä 2012, 108).

Seurakunnissa on diakonisen perhetyön tekijöitä, mutta kirjallista materiaalia aihepiiristä ei juurikaan ole (Yrjölä 2008, 23). Minäkö Perhetyöntekijä? -julkaisussa ei ole erikseen diakonisen perhetyön ulottuvuuksia, joitakin mainintoja diakonista työotteesta kuitenkin (Kirkkohallitus 2009). Uusimmassa kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön linjauksessakaan ei mainita edes perhettä, saati sitten diakonista perhetyötä (Suomen ev.lut. kirkko 2015 b). Diakoninen perhetyö kohdistuu yleensä moniongelmaisiin perheisiin, joita tuetaan kriisien keskellä ja autetaan löytämään ratkaisuja toivottomissakin tilanteissa (Yrjölä 2008, 23). Diakoninen perhetyö ei ole vain yksi seurakunnan työmuodoista tai yhden työntekijän työnkuva. Kaikkien seurakunnan työntekijöiden ja vapaaehtoisten tulisi tehdä diakonista perhetyötä. Diakoninen perhetyö on toimintatapa, jolla huomioidaan jokainen perheenjäsen ja perhe kokonaisuutena. Diakonisen perhetyön keskellä on hätää kärsivä perhe. (Yrjölä 2008, 26.) Seurakunnan työntekijöiden moniammatilliset tiimit voisivat olla jakamassa diakonisen perhetyön osaamista myös muille seurakunnan työntekijöille (Nummela & Ojell 2010, 172). Omassa diakoniatyön seurakuntaharjoittelussani huomasin perhettä kohdatessamme harjoittelun ohjaajani kanssa, että oli hyvä olla työparina, sillä toinen pystyi keskittymään perheen aikuiseen ja toinen perheen lapseen. Perheiden moniongelmaisuuksien kohtaamisessa työparimalli voikin olla tärkeä avain (Nummela & Ojell 2010, 178).

Rättyä (2012) mainitsee perhetyötä ohjaaviksi periaatteiksi perhelähtöisyyden, tasavertaisuuden, realistisuuden, kiireettömyyden sekä yhteistyön. Hänen mukaansa diakonisen perhetyön tavoitteena on tasapainon löytäminen, perheen hyvinvoinnin lisääminen sekä välittämisen osoittaminen. (Rättyä 2012, 104–105.) Rundgren (2010) on luonut roolikartan, jonka viiden roolin mukaan diakoniatyöntekijä toimii perheiden parissa. Roolien tehtävät ovat 1. Lapsen näkyväksi tuominen, 2. Perheen rinnalla kulkeminen, 3. Perheen toiminnan mahdollistaminen, 4.

Perheen parhaaksi toimiminen yhteistyötä tehden sekä 5. Perheen kokonaistilanteen selvittäminen. (Rundgren 2010, 23.) Näiden lisäksi diakoniatyöntekijän tehtävä on antaa taloudellista tukea, ohjausta terveyteen ja palvelujärjestelmään liittyen, henkistä ja hengellistä tukea sekä tuoda esiin perheen jäsenten voimavaroja (Rättyä 2012, 105).

Perhediakonia on syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaaran alla olevien perheiden tukemista (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 50–51). Salminen (2010) sanookin, että perhediakonia eroaa seurakunnan perhetyöstä siinä, että perhediakonia on korjaavaa työtä. Perhediakoniassa pyritään vaikuttamaan perheen ongelmien syihin ja korjaamaan vaikutuksia. Diakoniatyöntekijät toivovat Salmisen tutkimuksen mukaan, että painopiste olisi perhediakonian korjaavan puolen sijaan ennaltaehkäisevässä työssä. Yhteiskunnallisen avustamisen kentällä perhediakonian vahvuuksia ovat joustavat mahdollisuudet tavata perhettä ja asiakasta, sekä kokonaisvaltaisen tuen tarjoaminen. (Salminen 2010, 195–196.)

Lapsidiakonia on ennaltaehkäisevää työtä lapsen turvattomuuden keskellä, jossa annetaan tuki suoraan lapselle. Lapsidiakoniassa tuodaan esille lapsen olosuhteet ja tilanne, pyritään valvomaan lapsen etua. Lapsidiakoniassa ei ole kyse lapsen vanhempien tukemisesta, esimerkiksi iltapäiväkerhotoiminnan voidaan ajatella kuuluvan lapsidiakonian piiriin. (Mattila 2003, 8; Rättyä 2012, 107.)

Mielestäni diakoniatyöntekijät ovat omineet perhediakonia-termin, mutta diakoninen perhetyö voi olla kaikkien työntekijöiden työalaa. Kaikkea työtä seurakunnassa voidaan tehdä diakonisesti, joten diakonista perhetyötä voivat diakoniatyöntekijöiden lisäksi tehdä muutkin seurakunnan työntekijät (Rundgren 2010, 23).

Joidenkin seurakuntien nettisivuilla on erillisiä osioita diakoniselle perhetyölle, mutta ei läheskään kaikilla. Tutkiessani nettisivuja huomasin, että opinnäytetyön yhteistyöseurakunnilla ei ole. Seuraavaksi kuvaan joidenkin seurakuntien nettisivuilta saatuja tietoja heidän tekemästä diakonisesta perhetyöstä, joissa näkyivät diakonisesta perhetyöstä vastaavien diakonien yhteystiedot.

Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan sivuilla diakonista perhetyötä kuvataan sel- laisten perheiden ja lasten tukemisena, joille vaikeudet ovat kasaantuneet. Mik- kelissä diakonisen perhetyön muotoja ovat keskustelut kodissa tai vastaanotolla, ryhmätoiminta, tapahtumat, retki- ja leirityö sekä yhteistyö eri tahojen kanssa. Diakonisen perhetyön tavoite on kiteytetty arjen auttamisen ja tukihenkilötoimin- nan kehittämiseksi sekä Pyhän hetken luomiseksi arjen keskelle. (Mikkelin tuo- miokirkkoseurakunta i.a.)

Pirkkalan seurakunta taas kysyy diakonisen perhetyön sivustolla mielenkiinnon herättäviä kysymyksiä. Kysymyksiä ovat: Toivotko kohtaamisia ja kuulijaa tai vir- kistystä perhearjen keskelle? Tapahtuuko elämässäsi asioita, joita on vaikea si- säistää itse? Oletko huolissasi taloudellisesta tilanteestanne? Pirkkalassa diako- ninen perhetyö tukee vanhempia, yksinhuoltajia ja perheitä heidän arjessaan jär- jestämällä vertaistukiryhmiä ja retkiä. Pirkkalan seurakunnan nettisivuilla kerro- taan myös mahdollisuudesta saada taloudellista tukea ja neuvontaa diakoniatyön kautta. (Pirkkalan seurakunta i.a.) Erityisesti kysymys siitä, että onko elämässä tapahtuvia asioita vaikea sisäistää yksin, kiteyttää diakoniatyön tehtävän erilais- ten kysymysten kanssa painivan vierellä kulkijana.

Diakoninen perhetyö on perheitä tukevaa ja ennalta ehkäisevää työtä, jossa et- sitään perheitä, joita ei tavoiteta viikkotoiminnassa (Vilén ym. 2010, 33). Diakoni- sessa perhetyössä kohdataan perhe kokonaisvaltaisesti (Salminen 2010, 195). Perheitä tuetaan erilaisten vaikeuksien keskellä, kuten työttömyys, parisuh- deasiat, mielenterveys- ja päihdeongelmat. Diakonisen perhetyön tehtävä on jär- jestää perheille retkiä, leirejä, vertaistukiryhmiä sekä esimerkiksi kotikäyntejä. (Vilén ym. 2010, 33.)

LapsiArkki on Kirkkohallituksen ja seurakuntien hanke, jonka tavoite on ehkäistä yhden vanhemman perheiden ulkopuolisuutta tukemalla vanhempien jaksamista. Vanhemmat väsyvät ja yhden vanhemman perheen oma aika vanhemmalle voi olla vaikea järjestää, joten LapsiArkki on ilta-aikaan järjestetty vapaamuotoinen lastenhoito. Kun vanhempi voi paremmin, hän jaksaa toimia lasten kanssa ja näin lasten hyvinvointi lisääntyy. LapsiArkki mahdollistaa yhden vanhemman perhei- den vanhemmille aikaa omalle harrastukselle tai asioiden hoitamiselle ilman

lapsia sekä tietenkin lepäämiselle. Imatran LapsiArkissa kerätyn palautteen mukaan perheiden arjesta on tullut sujuvampaa, kun lähes kaikissa perheissä hyvinvointi ja jaksaminen ovat kohentuneet. Tällaisella diakonisella perhetyöllä on todettu olevan todellinen tarve ja perheiden hyvinvoinnille toiminnalla on huomattava vaikutus. (Malmivaara 2017, 40–41.)

Oulussa on diakoniatyöntekijä, joka tekee diakonista perhetyötä. Hän on mukana esimerkiksi neuvolan perhevalmennuksessa ja kaupungin kanssa yhteistyössä järjestettävässä isä-lapsiparkissa eli isien perhekerhossa. Siellä ei ole ohjattua ohjelmaa, mutta esimerkiksi muusikkoisät saattavat ottaa kitaran mukaan. Keskusteluja syntyy nuorten isien keskuudessa helposti lasten ja perheen ympärille, työstä ja politiikasta, mutta paljon myös ajankäytöstä, miten sovittaa työ ja perhelämä yhteen. Kun halutaan keskustella uskuntoon ja hengellisiin asioihin liittyvistä asioista, on diakoniatyöntekijä paikalla. Isien mukaan on hyvä, että toiminta pysyy ja voi tulla mukaan sitten, kun pääsee. Perhetyössä tehdään paljon korjaavaa työtä, mutta painopiste tulisi siirtää ennaltaehkäisevään työhön. Esimerkiksi taloudellisten syiden vuoksi, isät eivät jää lasten kanssa kotiin. Mutta jos jäisivät, isä-lapsisuhde vahvistuu ja isästä tulee tasavertaisempi vanhempi äidin kanssa. Tämän seurauksena perheet voivat paremmin ja toivottavasti ei avioerojakaan tulisi niin herkästi, kuin nykyään tulee. (Anttila 2018, 18–20.)

Kirkon keskusrahasto rahoittaa paikallisseurakuntien Syrjäytymisen ehkäisy -hankkeita. Diakonian tutkimuksen seuran vuoden 2016 arviointitutkimuksen mukaan näiden hankkeiden painopiste on vuosina 2005–2015 ollut lapsi-, nuoriso- ja perhetyössä. Työmuotona on ollut esimerkiksi vähävaraisten perheiden virkistystoiminta ja etsivä työ. Monissa seurakunnissa huolta aiheutti elämisen haasteiden ylisukupolvisuus, minkä vuoksi diakonian hankkeilla kehitetään paikallista lapsi-, nuoriso- ja perhetoimintaa. Diakoniahankkeet ovat luoneet erilaisia yhteistyömahdollisuuksia muiden toimijoiden kanssa ja niiden kautta voidaan vastata ajankohtaisiin tarpeisiin uusilla toiminnoilla, jota kohderyhmäläiset ovat usein itse suunnittelemassa. (Ikonen 2016, 40–41.)

Vuosina 2015–2017 on ollut Kirkkopalvelujen tuottama Diakonisen perhetyön kehittämishanke, jota on rahoitettu pääosin kolehtivaroin. Yhdessä

paikallisseurakuntien kanssa tehtävän hankkeen päätavoite on vanhemman ja lapsen voimaannuttaminen arjessa tapahtuvan yhteisen tekemisen, neuvonnan, ohjauksen ja vertaistuen avulla. (Sulkko 2014, 11.)

Mielenkiintoinen kysymys on, miksi toisissa seurakunnissa perhetyöhön on mahdollista laittaa diakoniatyöntekijän resursseja enemmän kuin toisissa. Voidaan ajatella, että perhetyöhön osallistuvilla diakoniatyöntekijöillä on hyväosaisemilla alueilla enemmän resursseja tehdä ennalta ehkäisevää työtä esimerkiksi perhetyön parissa. Toisaalta taas työntekijöiden määrät vaikuttavat työntekijöiden resursseihin.

Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa on yhtenä projektina Perhekeskusmallin toteuttaminen, jossa seurakunnat ovat myös osana. Tällainen Perhekeskus mahdollistaa kunnan ja seurakunnan perhetyön moniammatillisen yhteistyön niin, että perhe voi hakea tukea yhdestä paikasta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016.)

3.4 Diakonian tunnettuus

Tampereen diakoniakeskuksessa tehtiin vuonna 2010 selvitys palvelukokonaisuuksien tunnettavuudesta. Tutkimus perustui 400 täysi-ikäisen tamperelaisen puhelinhaastatteluihin. Vastaajista 78 prosenttia tiesi, mitä diakoniatyöllä tarkoitetaan. Vastaajista 30 prosenttia mielikuva Tampereen diakoniatyöstä oli positiivinen ja vain muutamalla negatiivinen. Suurin osa vastaajista eli 68 prosenttia ei osannut määrittää mielikuvaansa Tampereen diakoniatyöstä. Tutkimuksessa kehittämishaasteiksi vastaajilta nousivat viestinnän aktiivisuus sekä toiminnan yleinen tunnettuus. Aktiivisella viestinnällä nähdään olevan vaikutuksia sille, että apua tarvitsevat löytävät tarvitsemansa palvelut diakoniatyön parista sekä vapaaehtoistyöstä kiinnostuneet löytävät auttamiskanavat diakoniatyön kautta. Nämä yhdessä vahvistavat kirkon jäsenyyttä, jossa diakonialla on välttämätön rooli. (Helin ym. 2010, 17–18.) Diakoniatyön ja diakoniatyöntekijöiden nimen tunteminen ovat tärkeitä asioita, jotta olisi helpompaa hakeutua diakoniatyön pariin tarpeen vaatiessa (Kukkonen 2018; Helin ym. 2010, 17–18).

Diakoniatyön markkinoinnista puhuu myös Diakoniatyöntekijöiden liiton (DTL) vuoden 2018 puheenjohtaja Saara Huhnanntti. Hänen mukaan aiemmin kirkon rooli, tehtävä ja missio olivat kaikilla tiedossa, mutta nykyään tilanne on toisenlainen. Monet sanovat kuuluvansa kirkkoon sen tekemän diakoniatyön vuoksi, mutta eivät kuitenkaan tiedä, mitä kaikkea diakoniatyö pitää sisällään. Näin ollen diakoniatyö on kirkon brändi. Nykyään ei voida enää luottaa, että kirkolla pysyisi asemansa ja positiivinen maine, joten brändiä tulisi rakentaa jatkuvasti. (Huhnanntti 2018, 23.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimustehtävä

Opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia perheiden suhtautumista diakoniatyöhön seurakuntien perhetyön parissa. Tarkoituksena oli kerätä diakonian näkyvyyttä koskevaa tietoa seurakuntien perhetyöhön osallistuvilta vanhemmilta. Tavoitteena oli tutkia kyselyn avulla perhetyön piirissä olevien vanhempien kokemuksia ja suhtautumista diakoniatyöhön seurakunnassa, jossa diakoniatyöntekijä on aktiivisesti mukana perhetyössä sekä seurakunnassa, jossa diakoniatyö ei ole näkyvää perhetyön arjessa.

Tutkimuskysymykset olivat: Millaista tietoa seurakunnan perhetyöhön osallistuvilla vanhemmilla on seurakunnan diakoniatyöstä? Millaisia kokemuksia seurakunnan perhetyöhön osallistuvilla vanhemmilla on diakoniatyöstä? Millaisia toiveita seurakunnan perhetyöhön osallistuvilla vanhemmilla on diakoniatyöstä?

4.2 Tutkimusympäristö

Yhteistyöstä keskusteltiin Joensuun Rantakylän seurakunnan kanssa, jossa varhaiskasvatuksenohjaaja on koulutukseltaan diakoni. Rantakylän seurakunnan tilanne on mielenkiintoinen, sillä perhetyötä tekevät pääasiassa lastenohjaajat, mutta lapsi- ja perhetyönpapilla ja varhaiskasvatuksen ohjaajalla on myös tehtäväänsä. Kukkonen kertoo, että perhetyöstä vastaava diakoniatyöntekijä on ollut mukana vain perhetyön tapahtumissa. Vuoden 2018 alusta perhetyö on siirtynyt vastuualueena toiselle diakoniatyöntekijälle, jonka kanssa perhetyössä on tehty yhteistyötä myös kansainvälisen työn ja lähetystyön osalta. Kukkonen on tehnyt varhaiskasvatuksen ohjaajan työtään kuitenkin diakonisesti, joten ehkä varsinaisten diakoniatyöntekijöiden ei ole ollut tarve olla kovin näkyvästi esillä. (Kukkonen 2018.)

Toinen yhteistyöseurakunta on Pielaveden seurakunta, joka pyysin yhteistyöhön, sillä perhetyössä on mukana diakoniatyöntekijä. Pielavedellä on perhekerho, jonka ohjaajina ovat nuorisotyönohjaaja ja diakoni-lähetyssihteeri. (Pielaveden seurakunta i.a. a) Pielaveden seurakunnassa on myös Laukkalan perhekerho, jossa diakoni-lähetyssihteeri toimii työntekijänä yksin (Kiukkonen 2018 a).

Pielaveden seurakunnassa ei ole lastenohjaajaa erikseen ollenkaan. Varhaiskasvatus on yhdistetty yhden nuorisotyöntekijän Jaana Kiukkosen tehtävänkuvaan. (Pielaveden seurakunta i.a. b.) Edellä mainitut perhekerhot kokoontuvat noin kahden viikon välein (Kiukkonen 2018 a). Rantakylän seurakunnassa taas on kuusi lastenohjaajaa ja kolme viikoittain kokoontuvaa perhekerhoa (Kukkonen 2018).

Tutkimus toteutetaan Rantakylän ja Pielaveden seurakuntien perhekerhoissa käyvien perheiden parissa. Perhekerhot kokoontuvat aamupäivisin, ja niiden kävijät ovat perheitä, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Monet lapsista ovat kotihoitossa olevia alle kolmevuotiaita.

Opinnäytteen suunnitelma esiteltiin suunnitellun aikataulun mukaan maaliskuussa 2018, jolloin tutkimusseurakuntien kanssa sovittiin myös tutkimuslupaasiat.

4.3 Aineiston keruu ja käsittely

Työn taustoittamiseksi toteutettiin Rantakylän seurakunnan varhaiskasvatuksen ohjaajan haastattelu. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna, jossa keskusteltiin luontevasti diakonisesta perhetyöstä Rantakylän seurakunnassa. Haastattelun tarkoituksena oli saada tietoa Rantakylän seurakunnan perhetyön tilanteesta, johon pitkäaikaisella työntekijällä on hyvä näkökulma. Kysymykset aseteltiin niin, että vaikka minulla on tietoa esimerkiksi, mitä perhekerhoja seurakunnassa järjestetään, haastateltavalta kysyttiin tarkasti, mitä perhetyötä seurakunnassa järjestetään. Haastattelun aikana kirjoitin vastaukset tietokoneelle. Tiedosto on opinnäytteen suorittajan hallussa.

Tutkimusaineisto kerättiin kyselyllä, jossa tiedonantajina olivat perhekerhoihin osallistuneet vanhemmat. Kaikille tutkimukseen osallistuville käytettiin samaa kyselylomaketta yhteistyöseurakunnasta riippumatta. (Vilkkä 2005, 73.) Kyselylomakkeeseen sain innostuksen, kun pohdin seurakunnan perhekerhon kävijänä oman tulevan diakonian ammattini tuomista seurakunnan perhekerhojen kävijöiden tietoon. Kun kerroin perhekerhossa opiskelualani, poikkeuksetta kaikki kysyivät, mitä diakoniatyöntekijä tekee. Olin keväällä 2018 Rantakylän seurakunnassa diakoniatyön harjoittelussa, mikä osaltaan antoi näkökulmaa diakoniatyön esillä pitämiseen.

Tein ensimmäisen luonnoksen kyselylomakkeesta näiden kokemusten innoittamana. Kävimme tekemääni luonnosta läpi Kukkosen kanssa ja tein siihen muutoksia, josta syntyi tässä opinnäytetyössä käytetty kyselylomake, joka on tämän opinnäytetyön liitteenä (LIITE 1). Kyselylomake jaettiin paperisena perhekerhoissa, ja pyydettiin perhekerhoihin osallistuvien perheiden vanhempia vastaamaan siihen paikan päällä.

Kyselylomakkeessa on vakioituja kysymyksiä, kuten miten tuttua diakoniatyö on vastaajalle ja vastausvaihtoehtona on Likertin asteikko yhdestä viiteen. Kyselylomakkeessa on myös avoimia kysymyksiä, kuten osaako vastaaja nimetä diakoniatyöntekijöitä. Muutama kysymys on myös sekamuotoinen, esimerkiksi diakoniatyöstä saatua apua kysyttäessä on annettu vaihtoehtoja, mutta vastaaja voi kokea saaneensa apua jossakin, mitä kyselyä laadittaessa ei ole osattu ajatella. (Vilkkä 2005, 86; Heikkilä 2014, 38–41.) Kyselylomakkeen kysymykset jaoin kahteen osioon, taustatietoihin vastaajasta ja seurakunnan perhetyöhön osallistumisesta sekä vastaajan tietoa ja kokemuksia diakoniatyöstä. Ensimmäisen osion kysymykset ovat 1–9 ja niissä pyritään saamaan tietoa vastaajasta ja hänen syistä osallistua seurakunnan perhetyöhön lastensa kanssa. Toisen osion kysymykset ovat 10–25. Niiden tarkoitus on selvittää vastaajan tietoja diakoniatyöstä, kokemuksia diakoniatyöstä sekä asenteita diakoniatyötä kohtaan. Kolme viimeistä kysymystä 23–25 ovat asenteiden mittaamisessa tärkeässä osassa, jotta saadaan tietoa siitä, että onko vertailuseurakuntien perhetyöhön osallistuvilla erilaisia asenteita ja näkemyksiä diakoniatyöstä.

Diakoniatyön tunnettuutta mitattiin Likertin asteikolla. Jos diakoniatyö ei ollut lainkaan tuttua vastaajaa pyydettiin merkitsemään 1 ja jos diakoniatyö oli erittäin tuttua, pyydettiin merkitsemään 5. Näiden välissä olevien arvojen merkitykset annoin vasta kyselyvastaukset saatuani. Mikäli diakoniatyö oli heikosti tuttua, vastaus oli 2, kohtalaisesti tuttua vastaus oli 3 ja hyvin tuttua vastaus oli 4. Tätä pohdin lisää luvussa seitsemän.

Opinnäyteprosessissa sekä opinnäytteen menetelmiä ja tulosten luotettavuutta arvioitaessa käytetään tutkimustyön eettisiä periaatteita sekä alan yleisiä käsitteitä. Eettisiä periaatteita käsitellään tarkemmin 7-luvun Eettisyys-kohdassa. Validiteetti tarkoittaa tutkimusmenetelmän soveltuvuutta löytää todellisia tutkimustuloksia. Validiteetin arvioinnissa selvitetään, kuinka hyvin tutkimusote ja tutkimuksessa käytetyt menetelmät sopivat tutkimuksen ilmiön tutkimiseen. (Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2018.) Kyselylomake menetelmänä valikoitui käyttöön monesta syystä. Mikäli menetelmänä olisi ollut esimerkiksi haastattelut, olisin joutunut kulkemaan Pielavedelle pitkän matkan ja tekemään paljon järjestelyjä, jotta saataisiin haastatteluajat sopimaan. Toisekseen Rantakylän seurakunnan perhekerhossa käy minulle tuttuja perheitä, joiden anonymiteettiä olisi ollut vaikea suojata esimerkiksi ryhmä- tai yksilöhaastatteluissa. Kyselylomakkeessa taas vastaajien oli helppo kertoa anonyymisti, ovatko saaneet diakoniatyöstä apua. Näistä syistä kyselylomake oli parempi valinta.

Määrällisen tutkimuksen menetelmän luotettavuudesta käytetään käsitettä reliabiliteetti (Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2018). Reliabiliteettia parantaakseni olen suunnitellut tutkimuksen omien kykyjeni mukaan huolellisesti ja valikoinut yllä olevan kuvauksen mukaisesti aineiston keruun menetelmäksi kyselyn. Olosuhteiden parantamiseksi olen itse paikalla ollessani tarjoutunut auttamaan lasten hoidossa, jotta vanhempi sai mahdollisimman rauhallisen hetken kyselyyn vastaamiseen. Pielavedellä vastauksia saatiin myös postitse, jolloin kyselyyn vastanneet ovat itse voineet valita sopivimman hetken kyselylomakkeeseen vastaamiseen.

Tutkimus tehtiin seurakunnan perhetyöhön osallistuvien perheiden vanhempien parissa. Pääasiallisesti tutkimukseen osallistuvat olivat äitejä, joilla on alle

kouluikäisiä lapsia. Operationalisoinnin edellytys on, että tutkimuksen tekijä tuntee kohderyhmän ja siihen on nähdäkseni oivat mahdollisuudet, sillä kuulun itse kohderyhmään (Vilkkä 2005, 81). Kysely toteutettiin nimettömänä, eikä vastauksia luettu ja analysoitu vastaustilanteessa lainkaan tutkimuksen eettisyyden varmistamiseksi.

Kysely toteutettiin huhtikuussa tutkimusseurakuntien kanssa sovitun aikataulun mukaan. Kyselyssä haasteena on riittävän aineiston saaminen, eikä kyselyyn voi pakottaa vastaamaan (Vilkkä 2005, 74). Vastauksia pyrin keräämään kahdella kokoontumiskerralla, jotta saisin mahdollisimman monen vanhemman vastauksen. Näin yritin vastata kyselylomakkeen tuomaan haasteeseen vastausprosentin pienuudesta. Valitettavasti vain Rantakylän perhekerhosta keräsin kyselyä kahdella kerhokerralla. Pielaveden kerhojen osalta saatiin onneksi vastauksia myös postitse lähetetyistä kyselylomakkeista. Pielaveden kerhoissa en ollut paikalla, joten siellä annettiin kyselylomakkeiden mukana kirjalliset ohjeet kyselylomakkeen täyttämiseen (LIITE 2). Perhekerhojen ohjaajilta pyysin tiedot osallistujamäärästä, jotta sain tietää, jättikö joku osallistujista vastaamatta. Reliabiliteetin puolesta olisi hyvä, että kaikilla olisi mahdollisimman hyvät olosuhteet vastata kyselyyn (Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2018), tämä oli tavoitteena myös tämän opinnäytetyön kyselylomakkeeseen vastaamisessa, esimerkiksi lasten hoidon puolesta.

Kävin vierailmassa Rantakylän seurakunnan perhekerhoissa 18.4.2018 ja 25.4.2018, Talastuvan perhekerhossa 16.4.2018 sekä Ekan vauvan -kerhossa 19.4.2018. Kerroin kuka olen ja pyysin paikalla olevia vanhempia vastaamaan kyselyyni. Kerroin vanhemmille myös henkilökohtaisesti, että voin pitää leikkiseuraa tai sylissä lapsia, jotta heidän vanhemmat saisivat täyttää lomakkeen rauhassa. Kaikki paikalla olleet vanhemmat vastasivat kyselyyn, Rantakylän perhekerhosta 13 vastausta, Talastuvan perhekerhosta kuusi vastausta ja Ekan vauvan -kerhosta seitsemän vastausta, yhteensä Rantakylässä oli 26 vastaajaa.

Pielaveden seurakunnassa perhekerhojen ohjaajat olivat vastuussa kyselyn esillä pitämisestä perhekerhoissa. Kirkonkylän kerhosta 17.4.2018 sain kaksi vastausta ja Laukkalan perhekerhosta 10.4.2018 kolme vastausta. Pielaveden

seurakunnan työntekijät olivat harmissaan pienestä osallistujamäärästä, joten he lähettivät omatoimisesti postitse 16 kyselylomaketta perhetyöhön osallistujille vastauskuorineen ja postimerkkeineen, joista sain kotiin kuusi vastausta. Yhteensä Pielavedeltä tuli 11 vastausta. Kaikki kyselyvastaukset Rantakylästä ja Pielavedeltä saatiin huhtikuun 2018 aikana.

Kyselylomakkeista saatua tutkimusaineistoa voidaan käsitellä luomalla havaintomatriisi taulukkoon ryhmittelemällä. Havaintomatriisiin luodaan vastauksille arvot vastausten lukemisen helpottamiseksi. Avoimien kysymysten vastauksia voidaan myös analysoida ja ryhmitellä samantyyppisten vastausten perusteella. (Vilka 2005, 87, 89–95.) Havaintomatriisiin loin standardoitujen kysymysten ja sekamuotoisten kysymysten osalta. Avoimiin kysymyksiin saatuja vastauksia analysoin ja ryhmittelin. Jokainen kyselyvastaus oli paperisena, joista siirsin vastaukset Excel-ohjelman taulukkoon havaintomatriisiksi. Jaottelin vastaajille kirjaimet ja lisäksi merkitsin muistiin, mistä kerhosta ja paikkakunnalta vastaus oli tullut. Tein tämän sekä paperisiin vastauslomakkeisiin, että Excel-tiedostoon, jotta pystyin myös jälkikäteen selvittämään, mitä kukakin vastasi.

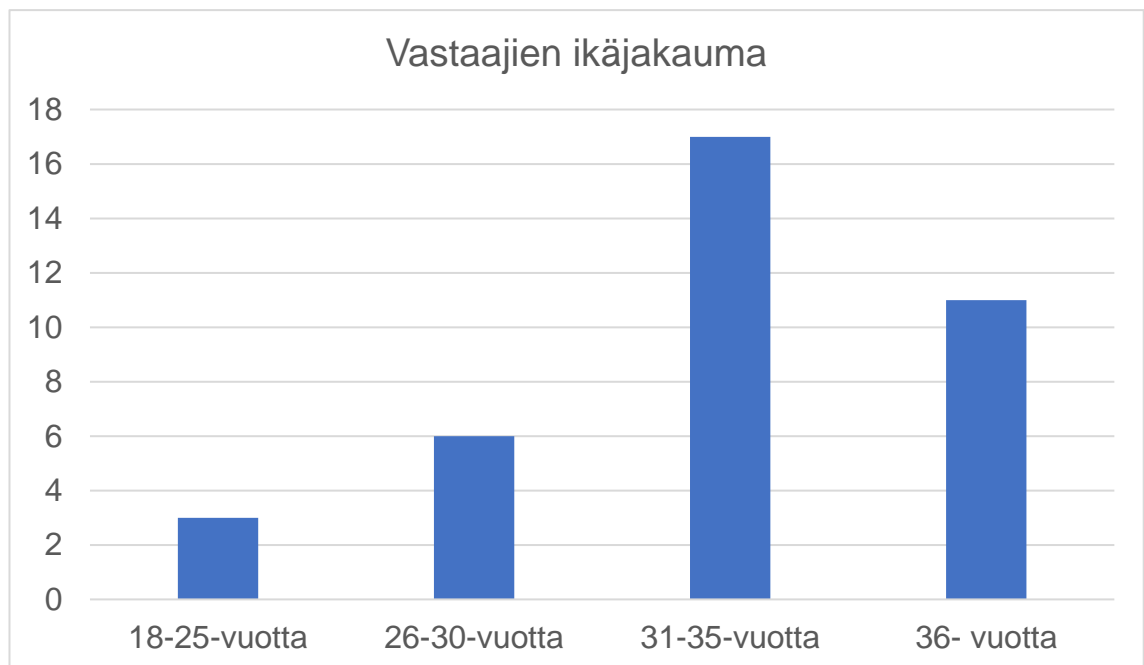
Kyselylomakkeen vastausvaihtoehdoille annoin arvot vastausvaihtoehtojen mukaan. Esimerkiksi yksi tarkoitti kyllä ja kaksi tarkoitti ei. Avointen kysymysten vastaukset kirjoitin tarkasti sanasta sanaan. Siirtäessäni vastauksia Excel-ohjelmaan laitoin yhden vastaajan vastaukset yhdelle vaakariville ja jokaisen kysymyksen vastauksen omaan sarakkeeseen, jotta vastauksia analysoidessa pystyin lajittelemaan vastaukset tietyn kysymyksen mukaan. Olen eritellyt vastauksia Rantakylän ja Pielaveden vastaajiin joissakin kysymyksissä, sillä tällöin näkyvät eriävät vastaukset eri seurakunnista kerätyissä vastauksissa.

5 TULOKSET

5.1 Taustatietoja vastaajista

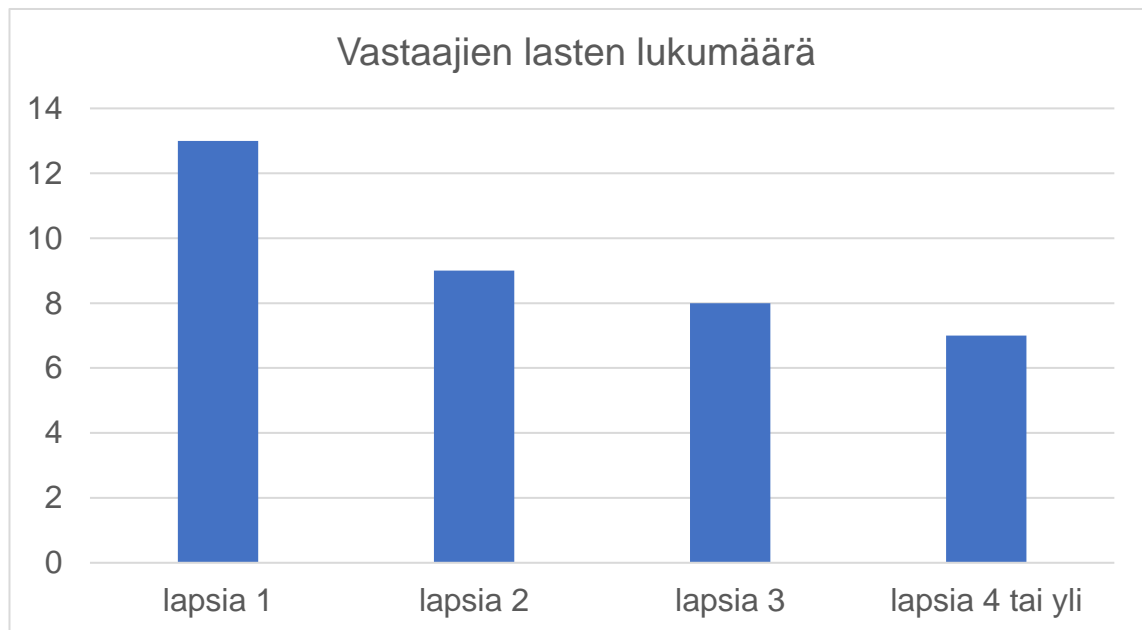
Kyselyyn vastasi 37 henkilöä, joista kaksi oli miehiä ja 34 naisia. Yksi jätti sukupuolen vastaamatta. Tämä oli todennäköistä, sillä perhekerhoissa käy tavallisesti enemmän äitejä lasten kanssa. Vastaajien ikäjakauma näkyy kuviossa 1. Enemmistö vastaajista (28) oli avioliitossa, seitsemän oli avoliitossa ja yksi yksinhuoltaja. Yksi vastaajista kirjoitti olevansa mummo.

KUVIO 1: Vastaajien ikäjakauma

Suurin osa vastaajista (n= 18) oli kotiäiteinä sillä hetkellä. Kahdeksan oli työssä, muutama ilmoitti olevansa sekä työssä että kotiäitinä ja muutama oli opiskelija. Kuviossa 2 näkyvät vastaajien lasten lukumäärät, yli neljän lapsen perheissä suurin lapsiluku oli kymmenen. Vastaajien lapsista nuorin oli kaksi kuukautta vanha ja vanhin 36 vuotta. Yhden vastaajan lasten ikäjakauma oli 29- ja 36-vuoden välillä, joten ilmeisesti toisen mummon lisäksi myös tämä vastaaja oli perhekerhossa mummon roolissa, mutta ei sitä itse ilmoittanut vastauslomakkeessa. Vastaajista 21 kertoi osallistuvansa seurakunnan perhetyöhön 1–2 kertaa viikossa,

11 vastaajaa osallistuu 1–2 kertaa kuukaudessa, muutama vastaaja osallistuu 1–3 kertaa vuodessa.

KUVIO 2: Vastaajien lasten lukumäärä

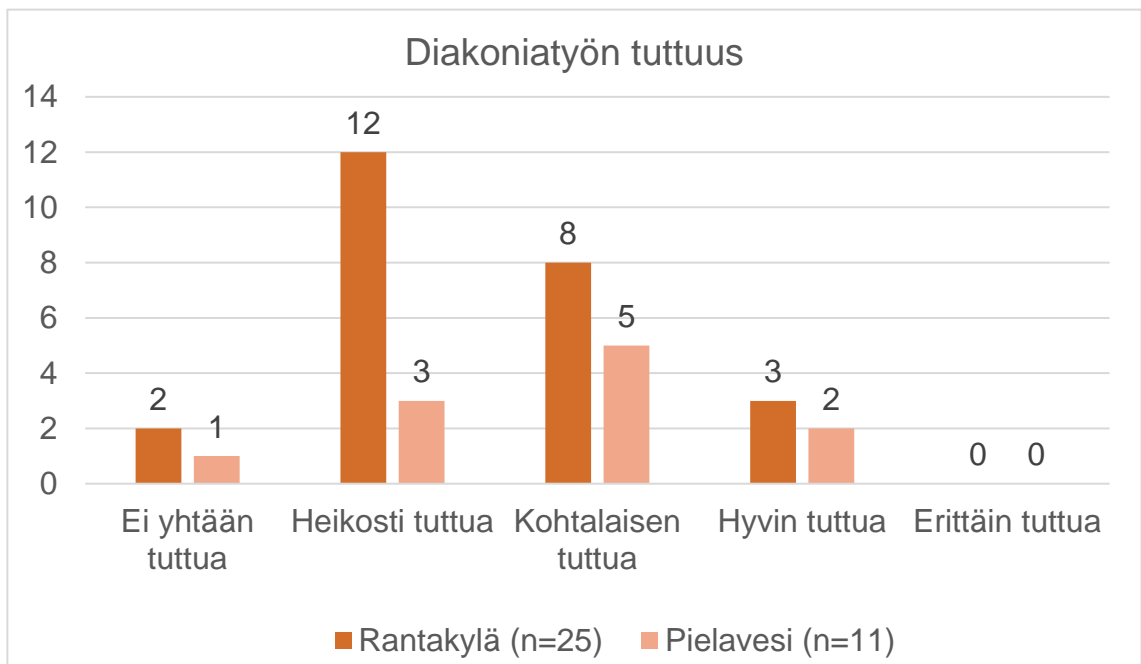
Perheiltä kysyttiin, mitä he kaipaavat seurakunnan perhetyöstä (TAULUKKO 1). Kysymyksessä oli valmiit vastausvaihtoehdot ja oli mahdollisuus valita monia niistä. Lisäksi oli viimeisenä kohta, johon sai kirjoittaa jonkun muun syyn. Taulukon 1 mukaan eniten seurakunnan perhetyöstä kaivataan lapsille tekemistä, itselle seuraa ja lapsille kaverisuhteita.

TAULUKKO 1: Seurakunnan perhetyöstä kaivatut asiat

Mitä seurakunnan perhetyöstä kaivataan?	Rantakylä 26	Pielavesi 11	N= 37
lapsille tekemistä	23	7	30
itselle seuraa	23	6	29
itselle vertaistukea	11	2	13
lapsille kaverisuhteita	21	9	30
lapsille kristillistä kasvatusta	9	6	15
itselle hengellistä tukea	2	1	3
tukea vaikeassa elämäntilanteessa	2	1	3

5.2 Diakoniatyön tunteminen

Vanhempien oman arvion mukaan diakoniatyö tunnetaan kohtalaisesti. Kukaan vastaajista ei kokenut tuntevansa diakoniatyötä erittäin hyvin. Muutamat kokivat, että eivät tunne diakoniatyötä yhtään. Vain viisi koki, että diakoniatyö on hyvin tuttua, heistä yksi oli saanut hengellistä apua, mutta heistä kukaan muu ei ollut saanut apua diakoniatyöstä. Suurin osa asettui keskivaiheelle ja vastausvaihtoehdoista keskivaiheelta vähemmän tutun puolelle. Kaikista vastaajista yhteensä 15 koki, että diakoniatyö on heikosti tuttua ja 13 koki, että se on kohtalaisen tuttua. Ne, jotka olivat saaneet taloudellista apua diakoniatyöstä, kokivat tuntevansa diakoniatyön heikosti tai kohtalaisesti, mutta osasivat määritellä minkälaista apua diakoniatyöstä voi saada. Yksi Rantakylän vastaaja ympyröi sekä ensimmäisen että toisen vastausvaihtoehdon, hänen vastausta ei ole huomioitu kuviossa. (KUVIO 3.)

KUVIO 3: Diakoniatyön tuttuus

Osa vanhemmista tunsivat diakoniatyön tehtävät hyvin, monet tiesivät, että diakonia on kuuntelemista, yhteensä 18 vastaajaa (N=37). Rantakylästä yhdeksän vastasi, että diakoniatyöstä voi saada taloudellista tai rahallista apua. Viiden Rantakylän vastauksessa oli hengelliset asiat, kuten rukous. Oli myös mainittu tuki

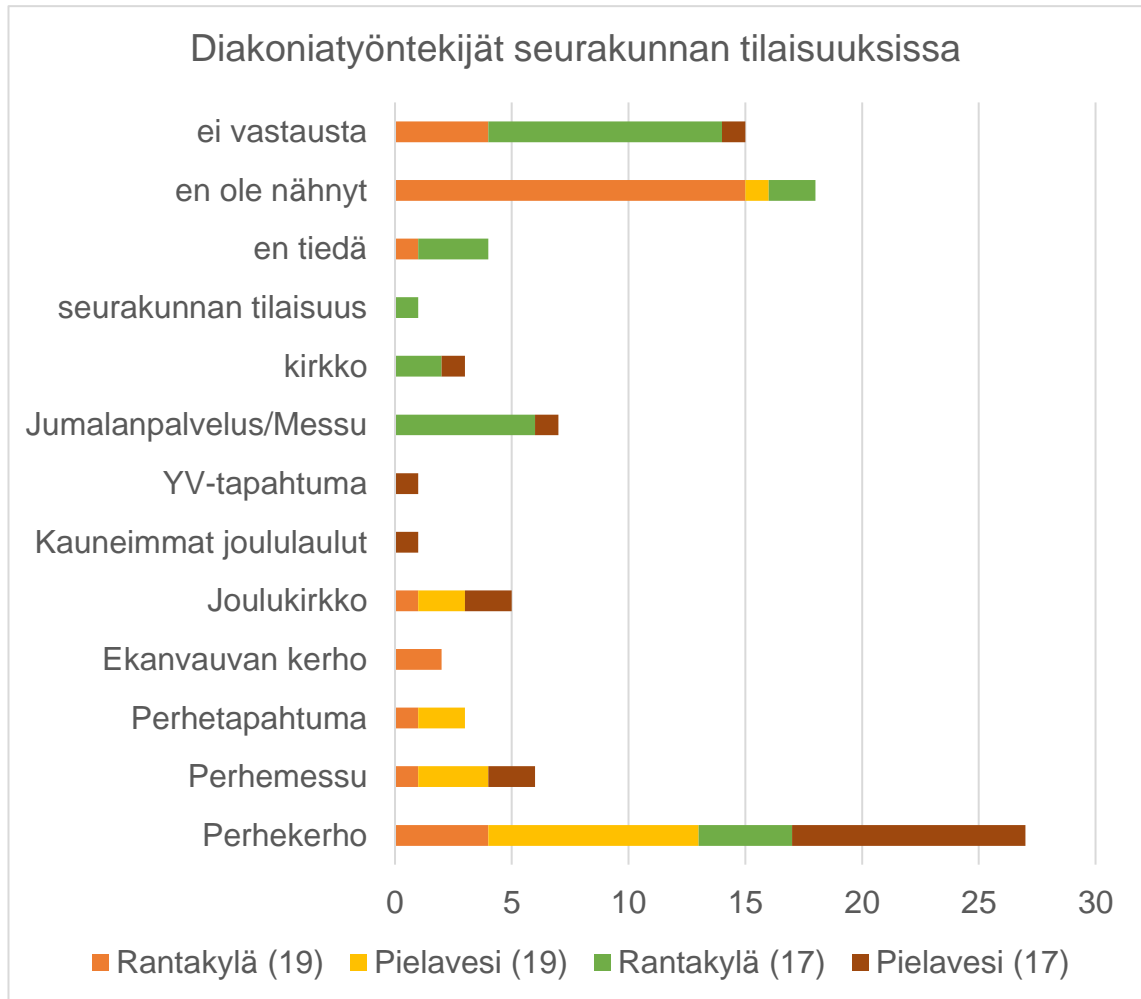
vaikeassa tilanteessa. Pielaveden vastaajista neljä mainitsi keskusteluavun ja kolme avun ja tuen vaikeassa elämäntilanteessa tai kriisissä. Muutama mainitsi henkisen ja hengellisen tuen.

Pielavedellä oli selvästi enemmistö, jotka tunsivat diakoniatyöntekijöitä nimeltä, yhdeksän vastaajaa (81,8%) (n=11). Kun taas Rantakylän vastaajista vain muutama, eli kolme vastaajaa (11,5%) (n=26) sanoi tuntevansa ja yksi kirjoitti nykyisen diakoniatyöntekijän etunimen. Mielenkiintoista oli, että Pielaveden vastaajista yhtä lukuun ottamatta kaikki, jotka tunsivat perhekerhon ohjaajana toimivan diakoniatyöntekijän nimen, tunsivat myös Pielaveden seurakunnan toisen diakoniatyöntekijän nimeltä. Nimen tunteminen ei ole välttämättömyys diakoniatyön asiakkuudelle, mutta Rantakylän seurakunnan varhaiskasvatusohjaajan Kukkoson (2018) mukaan nimen tunteminen on tärkeä askele tuttuudelle, jotta lähtee asiansa viemään diakoniatyöntekijälle. Rantakylässä nimen tunteminen on kuitenkin erittäin heikkoa, ja sen korjaamiseksi helppoja tapoja, kuten diakoniatyöntekijöiden säännölliset vierailut perhekerhossa.

5.3 Kokemukset diakoniatyöstä

Kokemuksia diakoniatyöstä kartoitettiin seuraavilla kysymyksillä: Onko vastaaja nähnyt diakoniatyöntekijän seurakunnan tilaisuuksissa (kysymys 17) joka oli avoin kysymys, sekä onko vastaaja nähnyt diakoniatyöntekijän seurakunnan perhetyössä (kysymys 19), jossa oli valmiit vastausvaihtoehdot perhetyön tilaisuuksista. (LIITE 1.) Yhteensä 20 vastaajaa (n=37) oli nähnyt diakoniatyöntekijän seurakunnassa, Heitä oli kymmenen Pielavedeltä, eli lähes kaikki, 90,9 prosenttia. Samaten kymmenen heistä oli Rantakylästä eli 38,5 prosenttia Rantakylän vastaajista. Tästä on jätetty pois kaksi, joiden vastauksista kävi ilmi, että ajattelivat minun olevan diakoniatyöntekijä. (KUVIO 4.)

Mielenkiintoista onkin, että miksi seurakunnan järjestämää perhekerhoa ei mielletä seurakunnan tilaisuudeksi osan Rantakylän vastaajien osalta, mutta kaikki Pielaveden vastaajat mieltävät? Osa syytä voi olla myös siinä, että avoimiin kysymyksiin ei vastata muutenkaan mielellään (Heikkilä 2014, 35).

KUVIO 4: Diakoniatyöntekijät seurakunnan tilaisuuksissa

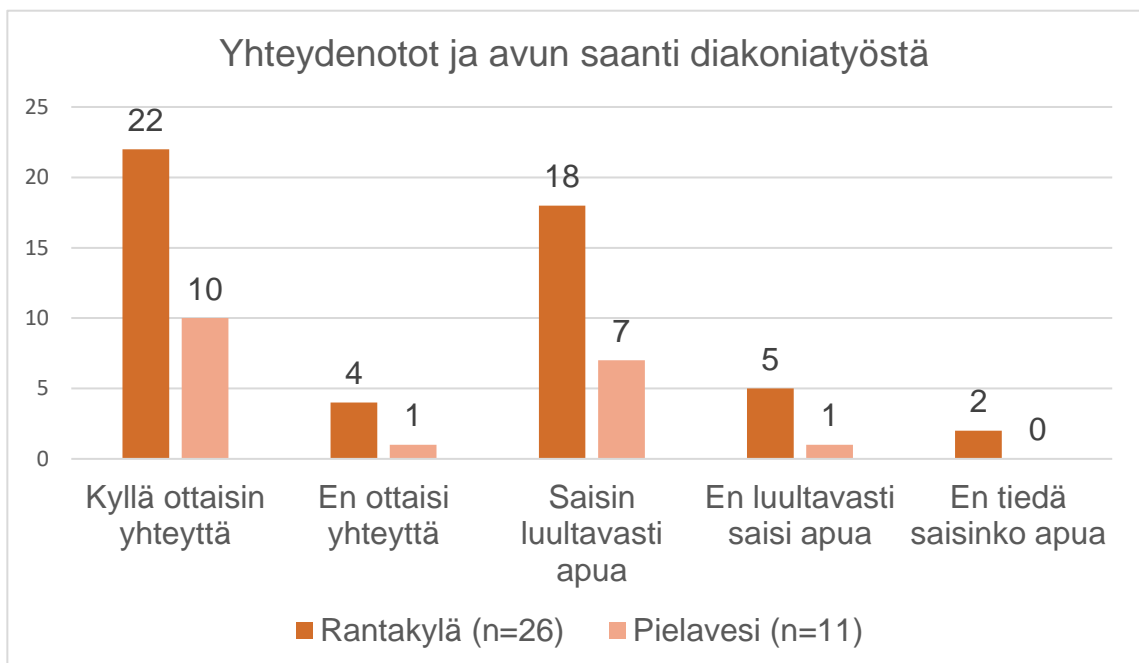
Vastaajilla oli ollut vähän tilanteita, joissa he olisivat kaivanneet diakoniatyöstä keskusteluapua, taloudellista-, hengellistä- tai muuta apua. Eniten oli kaivattu keskusteluapua, 13 vastaajaa (N=37). Taloudellisissa kysymyksissä apua olisi kaivannut kuusi vastaajaa, joista kolme oli saanut taloudellista apua. Nuo kolme, jotka eivät olleet saaneet apua valitsivat syyksi, että eivät ole tiedäneet, miten pyytää apua diakoniatyöstä. Yksi heistä oli lisäksi valinnut muu syy -kohdan ja selittänyt ”*en ole kehdannut*”. Tämä on sellainen epäkohta, joka mielestäni vaatii muutosta. Diakoniatyöstä olisi ihmisillä hyvä olla tiedossa, miten sieltä haetaan apua ja diakoniatyön brändiä ja mielikuvaa haluaisin muuttaa, niin että avun hakemista ei koettaisi nolona (Huhanantti 2018, 23). Eräs vastaaja kertoi, että kohdatessaan kriisin diakoniatyö on tullut kohti.

”Kokemukseni on, että elämän kriisitilanteissa diakoniatyö on tullut hyvin luokse. Olisi tärkeää tuoda enemmän esiin sitä, millaisissa tilanteissa diakoniatyöntekijään voi olla yhteydessä.”

Vain neljä vastaajaa oli saanut apua diakoniatyöstä, kolme taloudellisissa kysymyksissä ja yksi hengellisissä kysymyksissä. Muutama ei ollut vastannut, oliko saanut edellä mainittua apua vai ei. 31 vastaajaa ei ollut saanut apua diakoniatyöstä, mille oli monia erilaisia syitä. Ne liittyivät siihen, että ei ole tunnettu diakoniatyötä, miten sieltä pyytää apua eikä diakoniatyöntekijöitä, joilta apua pyytäisi. Nämä ovat myös Tampereen diakoniakeskuksen tutkimuksessa esiin tulleet kehittämisen aiheet (Helin ym. 2010, 17–18).

Suurin osa vastaajista, yhteensä 32, ajatteli ottavansa yhteyttä diakoniatyöhön, mikäli heille tulisi vastaan tilanne, jossa uskovat, että diakoniatyö voisi auttaa (KUVIO 5). Samoin suuri osa, yhteensä 26 ajattelee saavansa sellaista apua, mitä hakee. Tämä on positiivinen tulos, sillä se kertoo, että näillä vastaajilla on diakoniatyöstä mielikuva, että sen pariin kannattaa hakeutua. He kokevat, että diakoniatyöstä voi saada kaipaamaansa apua ja tukea.

Rantakylän vastaajissa oli kolme, jotka eivät ottaisi yhteyttä diakoniatyöntekijään tilanteessa, jossa uskovat, että diakoniatyö voisi auttaa, eivätkä uskoisi saavansa diakoniatyöstä sellaista apua, mitä tarvitsevat. Tämä on sellainen kohderyhmä, jota olisi mielenkiintoista tutkia. Mistä kielteiset asenteet kumpuavat? Ja toisaalta, kuinka asenteita voitaisiin muuttaa positiivisemmiksi.

KUVIO 5: Yhteydenotot ja avun saanti diakoniatyöstä

Pielaveden vastaajista lähes kaikki, kahdeksan vastaajaa, oli jutellut diakoniatyöntekijän kanssa perhekerhossa, kun taas Rantakylän vastaajista vain muutama, neljä vastaajaa (n=26). Valitsin kysymykseen verbin ”jutella”, enkä ”keskustella”, sillä jutteleminen voi olla vapaamuotoisempaa ja keskusteleminen mielletään pitempiaikaiseksi tai syvällisemmäksi. Mielenkiintoista on, että kaikki Pielaveden perhekerhoissa kävijät eivät vastanneet, että olisivat jutelleet diakonin kanssa perhekerhossa, jossa diakoniatyöntekijä on ohjaajana.

5.4 Toiveet diakoniatyöstä

Vastaajien mukaan diakoniatyö ei ole ollut tarpeeksi esillä seurakuntien perhetyössä. Pielaveden vastaajien mukaan diakoniatyö on ollut esillä kohtalaisesti, mutta Rantakylän vastaajien mukaan erittäin heikosti. Kukaan vastaajista ei ajatellut diakoniatyön olevan tarpeeksi esillä seurakuntien perhetyössä, mikä on valitettava tulos, johon seurakunnissa olisi hyvä tarttua. Diakoniatyön tunnettavuuden parantaminen on tärkeä kehittämishaaste (Helin ym. 2010, 17–18). Pielaveden arvosana diakoniatyön esillä oloon asteikolla yhdestä viiteen keskiarvona laskettuna on kolme, Rantakylän 1,7 ja yhteisarvosana 2,1. Näin ollen selvä toive on, että diakoniatyötä tulisi pitää enemmän esillä seurakuntien perhetyössä. Taulukkoon (2) on koottu vastaajien antamat arvosanat.

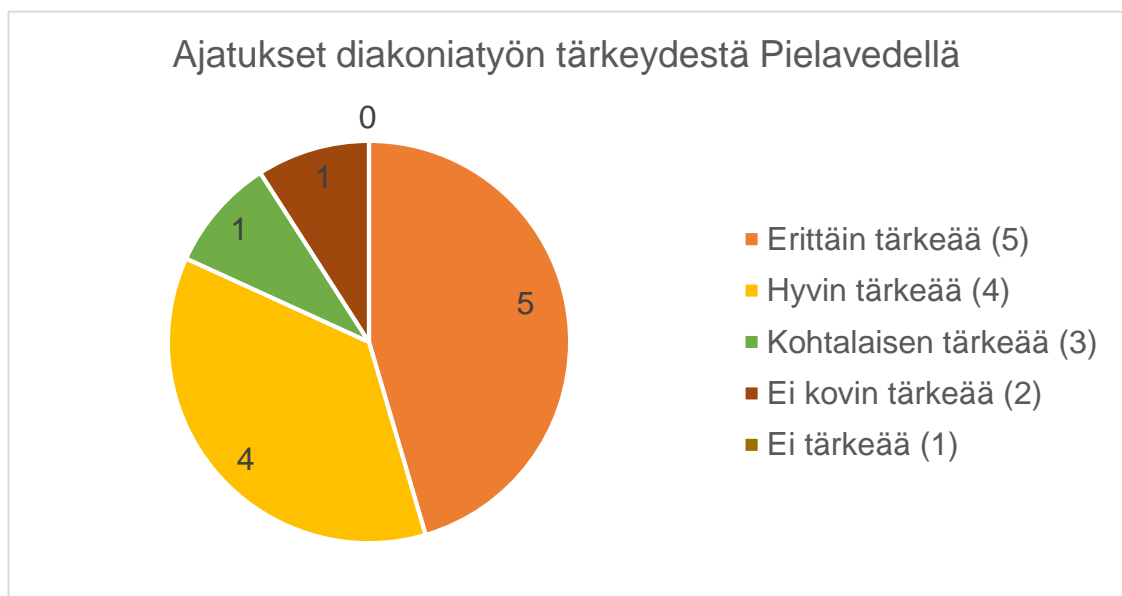
TAULUKKO 2: Onko diakoniatyö ollut tarpeeksi esillä seurakunnan perhetyössä?

	1 ei ol- lenkaan tarpeeksi	2 heikosti	3 kohta- laisesti	4 hyvin	5 tar- peeksi	ei vastausta	keski- arvo
Ranta- kylä n=26	11	10	2	1	0	2	1,7
Pielavesi n=11	0	2	6	2	0	1	3
N= 37	11	12	8	3	0	3	2,1

Kyselyssä kysyttiin myös, miten diakoniatyöntekijöiden toivotaan olevan enemmän esillä seurakunnan perhetyössä. Rantakylän vastauksissa paistoi diakoniatyön tuntemattomuus, toivottiin että diakoniatyöntekijät kävisivät esittäytymässä ja kertomassa konkreettisia asioita työstään sekä miten ja millaista apua voi saada. Yhteen vastaukseen voidaan sisällyttää kaikki muutkin, seurakunnan perhetyössä diakoniatyön tulisi olla esillä niin, että saataisiin ”*kynnys matalaksi pyytää apua*”.

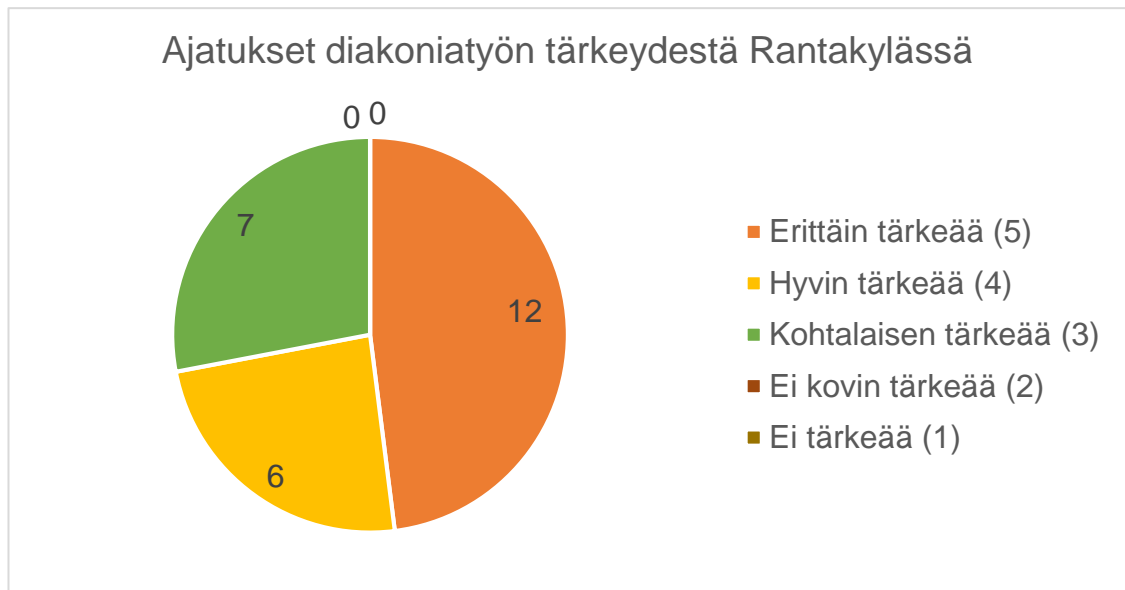
5.5 Muut tulokset

Kuvioissa kuusi ja seitsemän kuvataan perheiden vanhempien mielipidettä diakoniatyön tärkeydestä Pielavedellä ja Rantakylässä. Kaikista kyselyyn vastanneista 17 ajatteli diakoniatyön olevan erittäin tärkeää ja kymmenen ajatteli diakoniatyön olevan tärkeää. Kahdeksan vastaajaa vastasi, että kohtalaisen tärkeää. Yksi vastasi, että diakoniatyö ei ole kovin tärkeää. Kukaan ei vastannut, että diakoniatyö ei ole tärkeää. (KUVIO 6, KUVIO 7.) Tämän opinnäytetyön perusteella moni perhe ajattelee diakoniatyön olevan tärkeää.

KUVIO 6: Ajatukset diakoniatyön tärkeydestä Pielavedellä

KUVIO 7: Ajatukset diakoniatyön tärkeydestä Rantakylässä

6 DIAKONIATYÖN NÄKYVYYS PERHETYÖSSÄ

Tämän aineiston perusteella näyttää siltä, että Pielaveden ja Rantakylän seurakuntien perhetyön parissa olevat perheet eivät kaikki tiedä, mitä apua diakoniatyöstä voi saada. Taloudellisissa kysymyksissä apua kaivanneista kuudesta vastaajasta kolme ei ollut saanut apua, sillä eivät olleet tienneet, miten pyytäisivät apua. Tämän aineiston perusteella perheet ajattelevat, että diakoniatyö ei ole tarpeeksi esillä seurakuntien perhetyössä. Perheet toivovat, että diakoniatyöstä ja siitä millaista apua diakoniatyöstä voi saada kerrotaisiin, jotta saataisiin ”*kynnys matalaksi pyytää apua*”. Diakoniatyötä tulisi pitää enemmän esillä seurakuntien perhetyössä. Diakoniatyöstä tulisi kertoa enemmän, jotta perheet tietäisivät, millaista apua on mahdollista saada diakoniatyön parista. Rantakylän seurakunnan perhetyön parissa olevien perheiden vanhemmat eivät tunne diakoniatyöntekijöitä nimeltä, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Kun diakoniatyöntekijät kertovat avun mahdollisuuksista, myös heidät opitaan tuntemaan, kasvoilta ja nimeltä. Diakonisen työtteen vahvistaminen seurakuntien perhekerhetyössä yhdessä varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa voisi olla vahvistamassa perheiden hyvinvointia (Kirkkohallitus 2008, 29, 34, 40).

Seurakunnan perhetyössä on erinomaiset mahdollisuudet olla perheiden tukena kriisin tai vaikean elämäntilanteen kohdatessa. Lähes viikoittaisissa tapaamisissa perhetyöntekijöillä on oivat mahdollisuudet tutustua perheiden tilanteisiin ja olla tarjoamassa seurakunnan erityistä tukea heti, kun tarve on. Ennaltaehkäisevällä työllä on myös paikkansa. (Lipponen 2010, 162–163.) Aktiivisten perhetyöhön osallistuvien perheiden kanssa seurakunnan työntekijät kohtaavat useammin kuin esimerkiksi kunnan neuvolan työntekijät. Diakoninen perhetyö on kaikkien seurakunnan työntekijöiden tehtävä (Yrjölä 2008, 26). Eräs mahdollinen keino tehdä diakonista perhetyötä on järjestää esimerkiksi yksinhuoltajaperheille LapsiArkki, ja näin tukea perheiden voimaantumista (Malmivaara 2017, 40–41).

Toivottavaa on, että tutkimuksen tulosten avulla seurakunnan kaikki työntekijät näkevät diakonisen työtteen merkityksen perhetyössä. Kuten Yrjölä (2008, 26) toteaa, että diakonisen perhetyön tulisi kuulua kaikkien seurakunnan

työntekijöiden ja vapaaehtoisten työtapaan. Tästä seuraa myös, että seurakunnan työntekijöiden kesken pohditaan, miten diakoninen perhetyö voisi näkyä enemmän työntekijöiden ajankäytössä. On tärkeää, että seurakunnissa nähtäisiin arvoa diakoniatyöntekijöiden osallistumiselle perhetyön toteuttamiseen. Seurakunnissa tulisi nähdä laaja-alaisen yhteistyön arvo, jota ei saavuteta, mikäli jokainen työntekijä pysyttelee vain omalla työalueellaan, eikä esimerkiksi perhetyötä tehdä yhdessä. Diakoninen työote voi näkyä myös perhetyön ohjauksen tasolla, kuten varhaiskasvatuksen ohjaajan työssä (Kukkonen 2018). Mikäli seurakunnassa tehdään kaikkea työtä diakonisella työotteella, niin osattaisiin huomioida perheiden vaikeaksi kehittyvät tilanteet ja antaa apua. Tällöin osattaisiin myös tarjota apua seurakunnalta tai ohjata esimerkiksi kaupungin tarjoamien palveluiden piiriin. Näin voitaisiin ennaltaehkäistä perheiden parisuhdekriisejä, taloudellisia kriisejä ja muita vaikeita tilanteita. (Kirkkohallitus 2008, 29, 34, 40.)

Seurakuntien diakonia- ja perhetyössä voitaisiin enemmän yhdistää voimavaroja ja ideoida myös uutta. Helsingin Oulunkylän perhediakoniatyöntekijä toimii erilaisten vertaisryhmien ohjaajana vapaaehtoisen kanssa. Heillä on ryhmiä eroperheille, yksinhuoltajille, läheisensä menettäneille ja niille, joiden perheissä on mielenterveysongelmia, lisäksi on äitien itsetuntemusryhmä. (Unkuri 2014, 16–17.) Tällaiset uuden tyyppiset vertaistukiryhmät avaavat seurakunnan ovet toivottavasti myös sellaisille kävijöille, jotka eivät ole aktiivisia seurakuntalaisia. Perheiden tarpeet muuttuvat ja seurakuntien diakoniatyön ja perhetyön olisi hyvä tehdä yhteistyötä, jotta tarpeisiin löydettäisiin vastauksia. Myös perheet tarvitsevat kiireetöntä aikaa, jolloin heitä ja heidän tarpeitaan kuunnellaan. Tuo läsnä olemisen aika on seurakuntien käyttöön annettu lahja. (Unkuri 2014, 17.)

Mielenkiintoista oli, että puolet Pielaveden vastaajista ei osannut vastata diakoniatyön tehtäviin mitään, vaikka he tapaavat diakoniatyöntekijää usein perhekerhossa. Näin ollen voidaan tämän opinnäytetyön perusteella sanoa, että diakoniatyön tunnettavuuteen ei riitä, että diakoniatyöntekijä on paikan päällä perhekerhoissa. Diakoniatyöntekijän olisi hyvä myös pitää esillä tehtäviään ja kertoa tilanteista, jolloin diakoniatyön puoleen voi kääntyä. Tampereella diakoniakeskuksen tekemän tutkimuksen vastaajista 78 prosenttia tiesi, mitä diakoniatyöllä tarkoitetaan (Helin ym. 17–18). Mikäli seurakunnissa panostetaan riittävästi diakoniatyön

avun mahdollisuuksien esillä pitämiseen perhetyössä, perheet ehkä ottaisivat helpommin yhteyttä diakoniatyöntekijään apua tarvitessaan. Diakoniatyön tehtävien tunteminen olisi tärkeää myös, jotta perheet tietäisivät mahdollisuudesta saada apua diakoniatyön kautta jo ennen kuin esimerkiksi taloudellinen tilanne on kaoottinen (Suomen ev.lut. kirkko i.a.).

Tampereen diakoniakeskuksen tutkimus osoittaa, että diakoniatyön aktiivisella viestinnällä on vaikutuksia kirkon jäsenyyden vahvistamiseen. (Helin ym. 2010, 17–18.) Huhanantti puolestaan puhuu diakoniatyön brändäämisen puolesta, sillä sen positiivinen maine ja asema ei ole turvattu. Vaikka monilla kirkkoon kuulumisen syy on diakoniatyö, diakoniatyön ulottuvuuksia ei kuitenkaan tunneta. (Huhanantti 2018, 23.)

Diakoniatyö tarvitsee markkinointia. Tarkoitus ei ole kuitenkaan saada diakoniatyölle mahdollisimman paljon asiakkaita. Enemmänkin tarkoituksen mukaista olisi saada tieto diakoniatyöstä mahdollisena auttajatahona perheille. Kriisi, avioero, suru tai työpaikan menetys saattavat olla yllättäviä tilanteita, joihin ei osata varautua, ja joista eteenpäin pääsemiseksi, niin taloudellisesti kuin henkisesti, tarvitaan vierellä kulkijaa. Mikäli perhettä joskus kohtaa vaikeudet, on hyvä tietää, että diakoniatyön puoleen voi kääntyä, vaikka ei olisi kirkon jäsen. (Suomen ev.lut. kirkko i.a.)

Oma oletukseni on, että diakoniatyöntekijällä on aikaa käytettävissä perhekerhoihin enemmän hyväosaisemmillä alueilla, jolloin lapsiperheilläkään ei ole tarvetta diakoniatyön tarjoamalle taloudelliselle avulle. Suuri haaste onkin jakaa pienituloisten seurakuntalaisten alueella diakoniatyön työpanosta juuri eniten sitä tarvitsevien kesken. Toisaalta, tulisiko pienituloisten seurakuntalaisten alueilla seurakunnan tekemään perhetyöhön panostaa juuri ennaltaehkäisevällä diakonisella perhetyöllä. Yhteistyömahdollisuudet on ainakin hyvä kartoittaa, jotta esimerkiksi neuvolan perhetyö voisi olla antamassa osaamisensa ja asiakastunteuksensa ja diakoninen perhetyö resurssinsa perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Osaltaan tutkimus ja kysely toimivat myös tiedonjakajana diakonisesta perhetyöstä. Tällöin kohderyhmänä olivat ne tutkimukseen osallistuvat vanhemmat, jotka eivät tunteneet diakoniatyötä ennen kyselyyn vastaamista. Toivottavaa on, että he heräävät ajattelemaan diakoniatyötä ja näkevät tuen ja avun hakemisen diakoniatyön piiristä mahdollisuutena myös oman elämän vaikeissa tilanteissa.

Opinnäytteestä saadut tulokset raportoidaan syksyllä 2018 Rantakylän seurakunnan työntekijöille, mahdollisesti kaikkien työntekijöiden yhteisessä työneuvottelussa. Rantakylän seurakunnan varhaiskasvatuksenohjaajan toive oli, että esitellyssä olisi mukana hänen lisäksi vähintään diakoniatyöntekijät, mutta mielellään koko työyhteisö. (Kukkonen 2018.) Opinnäytteen tulokset pyritään esittämään Pielaveden seurakunnassa syksyllä 2018 työntekijäkokouksessa, kuten Pielaveden varhaiskasvatusohjaaja toivoi (Kiukkonen 2018 b). Valmis opinnäytetyö tai sen nettilinkki lähetetään sähköpostilla kaikkiin tutkimusseurakuntiin luettavaksi perhetyön- ja diakoniatyöntekijöille.

7 POHDINTA JA ARVIOINTI

7.1 Luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Pielaveden perhekerhojen osallistujilta saatiin viisi vastausta, minkä lisäksi postitse lähetetyistä 16 lomakkeesta saatiin kuusi vastausta. Pielavedeltä kymmenen postitse lähetettyä kyselylomaketta jäi saamatta, mikäli ne vastaukset olisi saatu tutkimuksen validiteetti ollut parempi, ja eri seurakuntia olisi voinut vertailla paremmin. Rantakylän kolmesta eri kerhosta saatiin yhteensä 26 vastausta. Olin itse mukana kerhoissa ja laskin, että kaikki paikalla olleet vanhemmat vastasivat kyselyyn. Tarjouduin myös katsomaan lasten perään ja pitämään heitä sylissä, mikäli vanhemman tilanne oli sellainen, että hän ei muuten välttämättä olisi vastannut kyselyyn. Näin pyrin parantamaan reliabiliteettia, jotta vastaajan olosuhteet vastaamiselle olisivat mahdollisimman hyvät kerho-olosuhteisiin nähden.

Kyselylomakkeen suunnitteluun ja tarkistamiseen olisin voinut panostaa enemmän. Kyselylomaketta tarkistivat itseni lisäksi monet opinnäytetyösuunnitelma-vaiheessa, ennen kuin lähdin tekemään kyselyä. Minua jäi kuitenkin harmittamaan, että en itse eikä kukaan muukaan huomannut muutamia virheitä, kuten että ikäjakauman loppupuolelta puuttui kokonaan ikävuodet 41–44 ja että kysymyksessä 24 olisi pitänyt olla vastausvaihtoehtona *En tiedä*, jonka muutamat kirjoittivat vastaukseksi. Luotettavuuteen liittyen Likertin 5-portaisen asteikon käyttämisessä tekemässäni kyselylomakkeessa oli ongelmia. Se oli käytössä kysymyksissä 10, 21 ja 25. Ongelmaksi muodostuivat asteikon arvot kahdesta neljään, joille en ollut ymmärtänyt laittaa sanallisia merkityksiä kyselylomakkeeseen. Kyselyvastaukset saatuani aloin pohtia sanallisia merkityksiä ja huomasin vasta silloin, että keskimäinen arvo 3 voisi olla mielipiteetön esimerkiksi, että diakoniatyö ei ole tuttua eikä tuntematonta. Ne olisivat myös voineet selventää vastaajan ajatuksia kysymyksestä. Päädyin kuitenkin antamaan sanalliset merkitykset vastaukset saatuani, jotta niitä olisi helpompi lukea. Tällaiset asiat ovat tutkimuksen tekemisen opetteluun kuuluvia asioita, joka oli myös tavoitteena tämän opinnäytetyön prosessin aikana. Niiltä olisi voinut välttyä tarkemmalla kyselylomakkeen tarkastelulla. Lisäksi muutamissa kohdissa oli epäselviä vastauksia, kun

jotkut vastaajat olivat valinneet monta vaihtoehtoa, esimerkiksi kyllä ja ei, joten en tiennyt, mitä vastaaja halusi sanoa.

Jäin pohtimaan vastauksia käsitellessäni, että mikäli olisi ollut nettilomake, olisi siihen voinut tehdä sellaiset asetukset, että voi valita vain kyllä tai ei vastausvaihtoehtoon. Lisäksi edelliseen kysymykseen olisi täytynyt vastata, jotta pääsee eteenpäin seuraavaan kysymykseen. Olisin voinut esimerkiksi ottaa tablettitietokoneen mukaan kerhoon, jota olisi voinut kierrättää perhekerhoon osallistuvilla vanhemmilla, jotta he vastaisivat kyselyn kaikkiin osiin.

Kysyttäessä, millaisissa tilaisuuksissa on tavannut diakonin, eräs Rantakylän vastaaja, joka kertoi olevansa ensimmäistä kertaa kerhossa käymässä, vastasi nähneensä siellä diakoniatyöntekijän. Samoin eräs toinen Rantakylän vastaaja kirjoitti, että ei ole nähnyt diakoniaa seurakunnan tilaisuuksissa, ”...*paitsi nyt eka-vauvakerho*”. Näissä kerhoissa on ollut paikalla kaksi lastenohjaajaa ja minä. Vastaajat ilmeisesti ajattelivat, että minä olen diakoniatyöntekijä, vaikka esittelin itseni seurakunnan diakoniharjoittelijaksi, joka tekee opinnäytetyötä. Muut Rantakylän seurakunnan vastaajat eivät mieltäneet minua diakoniksi, sillä monet vastasivat, että eivät ole nähneet missään seurakunnan tilaisuuksissa diakonia. Tämän epäselvyyden olisi voinut välttää sillä, että olisin itseäni esitellessä kertonut selkeästi opiskelevani diakoniksi, mutta en ole vielä diakoniatyöntekijä.

Huomasin vastauksia käsitellessäni, kuten Heikkiläkin (2014, 35) toteaa, että avoimiin kysymyksiin ei vastata niin mielellään. Toisaalta niistä saatiin myös sellaisia vastauksia, joita en olisi osannut laittaa vastausvaihtoehtoiksi. Tulokset saatuani pohdin, että oliko kysymyksenasettelu liian monimutkainen 16-kysymyksessä, joten siihen vastaaminen ohitettiin. Siinä kysyttiin kahta asiaa, minkä olisi voinut keventää kahteen kysymykseen, jotta olisi ollut helpompi antaa vastauksia, kuten Vilkkä (2005, 88) huomioi. Tämä on reliabiliteetin näkökulmasta negatiivinen asia. Mikäli tutkimus toistettaisiin samalle joukolle, ja avoimiin kysymyksiin vastaisivat eri henkilöt kuin tällä kertaa tai mikäli avoimiin kysymyksiin vastaisivat kaikki vastaajat, tulosten ei pitäisi muuttua (Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2018). Mikäli kysely toistettaisiin edellä kuvatulla tavalla, voisivat tulokset poiketa tämän opinnäytetyön tuloksista.

Kyselystä kerrottaessa Pielavedellä oli käytössä antamani saatekirje (LIITE 2), jossa oli ohjeet kyselylomakkeen täyttämistä ja kyselyä saatujen tietojen käyttämisestä. Postitse lähetetyissä lomakkeissa oli liitteenä saatekirje. Rantakylän kerhoissa kyselyä kerätessä olin itse kertomassa samat ohjeet ja ne olivat lisäksi luettavissa kyselylomakkeiden yhteydessä. Erityisesti Rantakylässä, kun perhekerhossa oli myös minulle tuttuja vanhempia, painotin, että kysely on anonyymi, enkä näin ollen voi tietää kuka on vastannut mitään. Kuitenkin lasten lukumäärien ja ikien perusteella olen voinut päätellä, kuka mahdollisesti on vastaaja. Olen kuitenkin pyrkinyt jättämään sen huomiotta ja olemaan vaikuttamatta työskentelyyni, kuten Gothoni (2018) kehottaa eettisesti toimimisen vuoksi.

Tutkijalla on eettisen käytännön periaatteet (Gothoni 2018), joiden mukaan olen toiminut opinnäytetyön eettisyyden varmistamiseksi. Kyselylomakkeesta saatuja vastauksia en katsonut ja lukenut kerhotilanteissa, kun lomakkeita kerättiin. Aineisto on ollut suljetussa kansiossa kaapissa säilytyksessä, esimerkiksi oman lapseni ulottumattomissa. Aineistoa käsitellessäni, olen valinnut sellaisen hetken, jolloin kukaan muu ei ole aineistoa näkemässä. Kyselyyn osallistuneille luvattiin hävittää aineisto opinnäytetyöprosessin lopuksi. Se tarkoittaa, sekä paperisten lomakkeiden silppuamista, että havaintomatriisin Excel-tiedostoa tietokoneelta ja tietokoneen roskakorista.

Jokaisen vastaajan näkemyksiä tule tutkimuksessa kunnioittaa (Gothoni 2018), tässä opinnäytetyössä se toteutui merkitsemällä havaintomatriisiin sekä opinnäytetyöhön tarkasti esimerkiksi avointen kysymysten vastaukset sanasta sanaan lainausmerkkeihin ja kursivoinnilla. Eettisten periaatteiden mukaan positiivinen muutos tulee tutkimuksen tavoitteeksi (Gothoni 2018), niin myös tässä opinnäytetyössä. Tutkimuksen johtopäätöksenä toivotaan, että diakoniatyö ja sen avustusmuodot olisivat esillä seurakunnan perhetyön tilaisuuksissa, jotta perheet saisivat siitä tietoa ja asenteet diakoniatyötä kohtaan muuttuisivat positiivisemmiksi. Toisekseen positiivista muutosta kaivataan työntekijöiden halukkuudessa pitää esillä diakoniatyötä.

Opinnäytetyön tavoite saada tietoa perheiden suhtautumisesta diakoniatyöhön onnistui hyvin. Vastauksia olisi kuitenkin voitu saada enemmän, mikäli kyselyä

olisi tehty useammassa perhekerhojen tapaamisissa. Pielaveden ja Rantakylän seurakuntien perhetyöhön osallistuvilta perheiltä saatiin tietoa siitä, miten he tuntevat diakoniatyön ja millaisia kokemuksia heillä on diakoniatyöstä. Saatiin myös tietoa siitä, että vaikka diakoniatyöntekijä on perhekerhossa paikalla, olisi tärkeää kertoa diakoniatyön mahdollisuuksista auttaa perheitä erilaisissa vaikeissa tilanteissa.

Kolmas tutkimuskysymys, mitä perheet toivovat diakoniatyöltä jäi heikolle käsittelylle. Kyselyssä oli lopulta vain kysymys 22 aihepiiriin liittyen, joka oli avoin kysymys, jonka 16 vastaajaa jätti tyhjäksi. Olisi voinut kysyä mitä toiveita perheillä on diakoniatyölle tai antaa erilaisia vaihtoehtoja mitä diakoniatyö voisi tehdä, joista vastaaja olisi voinut valita omaan tilanteeseensa kaipaamansa asiat. Tämä on tutkimuksen kannalta epäonnistuminen, sillä tämän tutkimuskysymyksen vastaukset olisivat olleet seurakuntien työntekijöille käytännön vinkkejä, joita olisi voitu ottaa huomioon työtä suunnitellessa.

Tämä opinnäytetyö on kuvaus Rantakylän ja Pielaveden seurakuntien perhetyöhön osallistuvien ajatuksista diakoniatyöstä vuoden 2018 keväällä. Sen vaikuttavuuden tulisi ulottua vähintäänkin Rantakylän ja Pielaveden seurakuntien toimintojen suunnitteluun ja työntekijöiden asenteisiin. Tämän opinnäytetyön aihepiiristä ei ole paljoa kirjallista materiaalia, johon tuloksia ja johtopäätöksiä voisi peilata. Tämä on osaltaan vaikeuttanut opinnäytetyön valmistelua ja tutkimuksen hyödynnettävyyttä muissa suomalaisissa tai itä-suomalaisissa seurakunnissa.

Myöhemmin opinnäytteestä raportoituessa seurakuntien työntekijöille, nähdään, miten opinnäytetyö otetaan seurakunnissa vastaan ja sen tulokset käytäntöön jatkossa. Toivottavaa on, että seurakunnissa nähdään diakoniatyön tunnettuedella tärkeä merkitys, jotta vaikeuksissa olevilla perheillä olisi paremmat edellytykset diakoniatyön asiakkuudelle, avunsaamiselle ja hyvinvoinnille. Opinnäytteen vaikuttavuus toivon mukaan ulottuu vaikeuksien keskellä elävien perheiden avuksi.

7.2 Jatkotutkimusaiheet

Mahdollisia jatkotutkimusaiheita olisi monia. Olisi mielenkiintoista tutkia tarkemmin, miksi jotkut vastaajat eivät haluaisi ottaa yhteyttä diakoniatyöhön, vaikka heille tulisi elämässä vastaan tilanne, jossa uskovat diakoniatyön voivan olla avuksi. Toisaalta olisi myös mielenkiintoista tutkia, miksi jotkut vastaajat eivät usko saavansa diakoniatyöstä sellaista apua, jota tarvitsevat. Voitaisiin tutkia, miten diakoniatyöntekijä valitsee käyttämänsä ajan. Esimerkiksi mikäli diakoniatyöntekijällä on työalana diakoninen perhetyö, millä perusteella hän käyttää aikaa siihen tai johonkin muuhun työmuotoon? Kolmas jatkotutkimusaihe olisi tehdä samantyyppinen tutkimus perheiden parissa, jotka eivät ole seurakuntien toiminnassa mukana. Tutkimuksessa voitaisiin selvittää, miten hyvin he tuntevat diakoniatyön ja etsisivätkö apua ja tukea diakoniatyön parista vaikeissa elämäntilanteissa ja muutenkin. Neljäs jatkotutkimusaihe olisi tutkia taloudellista hyvinvointia diakoniatyön asiakasperheiden parissa. Toisaalta myös sitä että, onko sellaisia perheitä, jotka elävät yhtä pienellä budjetilla kuin diakoniatyön taloudellista tukea saavat perheet, mutta eivät saa diakoniatyön tukea, ja siihen syitä. Löytävätkö tällaiset perheet diakoniatyön pariin?

Jäin opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa pohtimaan, että olisi voinut enemmän kerätä tietoa kolmannen tutkimuskysymyksestä, mitä perheet toivovat diakoniatyöltä. Se olisi ollut tärkeää tietoa, esimerkiksi sen kannalta, minkälaista diakonista perhetyötä voitaisiin alkaa suunnitella ja järjestää, perheiden tarpeiden mukaan. Tämä olisi myös yksi jatkotutkimusaihe.

7.3 Ammatillisen kasvun pohdinta

Opinnäytetyön oppimisprosessin kuluessa minun on täytynyt aikatauluttaa perhe-elämää ja omaa elämää työharjoittelun puitteissa tarkasti, mikä on ollut hyvä kokemus työelämää ajatellen. Se on myös toisaalta aiheuttanut paineita sille, että opinnäyte on täytynyt saada tehtyä tiukan aikataulun puitteissa, kun muussa tapauksessa olisin tähän voinut panostaa vielä enemmän.

Opinnäytteen tekeminen yksin on auttanut ymmärtämään omia kykyjäni kirjoittajana ja aikatauluttajana. Muissa opinnoissa usein kirjalliset työt on tehty yhdessä ja on voinut tukeutua muiden apuun tekstin muodostamisessa. Opinnäytteen raporttia olen kuitenkin kirjoittanut yksin ja saanut positiivisesti yllättyä kyvyistäni. Olen aina kokenut teoreettisen tarkastelun ja käsitteiden määrittelyn hankalaksi, mutta myös niissä olen mielestäni onnistunut hyvin aihepiiristä saadun kirjallisen materiaalin rajoissa.

Oman ammatillisen kehittymisen kannalta tutkimus on ollut hyödyllinen. Toiveenani on, että voisin tehdä diakonista perhetyötä ja tämä tutkimus auttoi ymmärtämään, miten vähän ihmiset tuntevat diakoniatyön auttamiskeinoja ja kuinka monet suhtautuvat kielteisesti auttamisen pyytämiseen. Tämä tutkimus on auttanut ymmärtämään myös, miten paljon tarvitaan vielä markkinointia, jotta edes seurakunnan perhetyön piirissä olevat ihmiset tuntisivat diakoniatyön ja tietäisivät, miten monenlaisissa tilanteissa apua voi pyytää. Seurakunnan toiminnan ulkopuolella olevien perheiden kohdalla tilanne voi olla vielä huonompi. (Näkki ym. 2018.) Diakoninen näkyni jokaisen apua tarvitsevan auttamisesta on vahvistunut ja toisaalta saanut piirteitä myös siitä, että kuka voisi pyytää apua, ellei tiedä mistä apua voisi pyytää.

Mutta kuinka he huutavat avuksensa sitä, johon eivät usko? Ja kuinka he voivat uskoa siihen, josta eivät ole kuulleet? Ja kuinka he voivat kuulla, ellei ole julistajaa? (Room. 10:14.)

Haluan olla auttamassa vaikeuksissa olevia perheitä saamaan evankeliumin iloa elämään ja apua vaikeisiin hetkiin. Voin tehdä sitä jo nyt, sillä jokaiselle, joka kuulee opiskelualani kerron myös millaisissa hetkissä apua voi hakea, niin diakoniatyöstä kuin muuten sosiaalialan kentältä. Toivon, että opintojen päätyttyä pääsen johonkin seurakuntaan tekemään diakonista perhetyötä. Silloin pyrin tekemään työtä avoimesti ja tutustumaan kaikkiin perheisiin mahdollisuuksien mukaan, mutta myös tekemään uusia avauksia rohkeasti esimerkiksi erilaisten vertaisryhmien järjestämisessä. Sosionomin osaamiseni antaa avaimet myös yhteistyölle, olipa työkenttäni sosiaalialalla tai seurakuntatyössä. Tahtoisin tehdä kynnyksen matalaksi, jotta apua olisi helppo pyytää.

LÄHTEET

- Anttila, Kaisa 2018. Perhediakoni liputtaa isyyden puolesta. Pieni on suurin 2 (3), 18–20.
- Björkstrand, Gustav; Heikka, Mikko; Huotari, Voitto; Huovinen, Eero; Paarma Jukka; Peura, Simo; Juha Pihkala; Salmi, Samuel 2008. Rakkauden lahja. Piispojen puheenvuoro perheestä, avioliitosta ja seksuaalisuudesta. Helsinki: Kirjapaja. Viitattu 9.4.2018.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/AC5B7C3890F48F5AC22577030038D858/\\$FILE/rakkauden_lahja.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/AC5B7C3890F48F5AC22577030038D858/$FILE/rakkauden_lahja.pdf).
- Diakonian ydinosaaminen 2010. Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen. Viitattu 6.3.2018.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/diakonia_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/diakonia_yo.pdf)
- Gothoni, Raili 2018. Eettiset periaatteet tutkimassa ja kehittävässä työssä. Viitattu 28.6.2018.
<https://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2793510>
- Gävert, Titi 2015. Diakonia ja leivän ja nähdynsi tulemisen nälkä. Diakonia 2, 8–10.
- Gävert, Titi i.a. Diaconal and social work. Facing Diversity. The Evangelical Lutheran Church of Finland from 2004–2007. Viitattu 9.9.2018. [sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/A65CE9D3BBA23ACDC22577AF0028672A/\\$FILE/Diakonia%20in%20English.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/A65CE9D3BBA23ACDC22577AF0028672A/$FILE/Diakonia%20in%20English.pdf)
- Heikkilä, Tarja 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Viitattu 4.6.2018. www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf.
- Helin, Matti; Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla 2010. Diakoniatyö: asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.
- Huhanantti, Saara 2018. Kirkko tarvitsee diakonian brändiä. Dino 9 (2), 23.
- Hyväri, Susanna & Vuokila-Oikkonen, Päivi 2018. Tutkimus- ja kehittämistyön luotettavuus. Viitattu 28.6.2018.
<https://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=3530138>

- Ikonen, Tiina 2016. Verkostossa on voimaa. Sata hanketta syrjäytymistä ehkäisemässä. *Diakonia* 4, 40–41.
- Karjalainen 2016. Päiväkerhopaikoista voi tulla vielä pulaa - Joensuussa jo 50 vuotta päiväkerhotyötä. *Karjalainen* 9.4.2016. Viitattu 25.6.2018. <https://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/maakunta/item/102267-paivakerhopaikoista-voi-tulla-viela-pulaa-joensuussa-jo-50-vuotta-paivakerhotyota>
- Kiiski, Jouko 2013. Kenet diakonia kohtaa diakoniabarometrin mukaan? *Diakonia* 5, 6–7.
- Kiiski, Jouko & Gävert, Titi 2013. Diakoniatyöntekijä – Rinnallakulkija ja kaato- paikka. *Diakoniabarometri 2013*. Power point -esitys. Viitattu 6.3.2018. http://www.diakoniatyontekijoidenpaivat.fi/filearc/54_Diakoniabarometri_2013.pdf
- Kirkkohallitus 2008. Lapsi on osallinen. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisen asiakirja. Viitattu 5.3.2018. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/3F4B1CCF005F0F4FC2257E2E0012D43D/\\$FILE/Varhaiskasvkehittamisen_asiakirja.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/3F4B1CCF005F0F4FC2257E2E0012D43D/$FILE/Varhaiskasvkehittamisen_asiakirja.pdf)
- Kirkkohallitus 2009. Minäkö perhetyöntekijä? Viitattu 5.3.2018. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/CC6AAD0813F8EB75C2257E2E0012D4A1/\\$FILE/Min%C3%A4k%C3%B6%20perhety%C3%B6n%20tekij%C3%A4.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/CC6AAD0813F8EB75C2257E2E0012D4A1/$FILE/Min%C3%A4k%C3%B6%20perhety%C3%B6n%20tekij%C3%A4.pdf)
- Kirkkohallitus i.a. Diaconia in Finland. Viitattu 9.9.2018. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content26D6A9>
- Kirkkojärjestys 1993. Viitattu 5.3.2018. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content344521>
- Kiukkonen, Jaana 2018 a. Henkilökohtainen tiedonanto 20.2.2018 sähköpostiviesti.
- Kiukkonen, Jaana 2018 b. Puhelinhaastattelu 9.4.2018.
- Koskelainen, Laura 2013. Diakoniatyöhön tarvitaan lisää resursseja. Viitattu 12.6.2018. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/diakoniatyohon-tarvitaan-lisaa-resursseja>
- Kukkonen, Marja 2018. Henkilökohtainen tiedonanto 21.2.2018 Rantakylän seurakunnassa, Joensuussa.

- Lastensuojelun keskusliitto 2017. Lapsiperheköyhyyttä on vähennettävä pontevammin. Viitattu 8.6.2018. <https://www.lskl.fi/kannanotot-ja-lausunnot/lapsiperhekoehyutta-on-vahennettava-pontevammin/>
- Leppäaho, Mika 2014. Rinnalla kulmien ja arjessa auttaen. Hyvinkään seurakunnan diakoninen perhetyö asiakasperheiden vanhempien kokemana. Opinnäytetyö. Viitattu 12.6.2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014111815876>
- Lipponen, Jenni 2010. Seurakunnan perhekerhot hyvinvoinnin edistäjinä. Teoksessa Anne Birgitta Pessi & Henrietta Grönlund (toim.) Perhe, parisuhde ja kirkko: lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009. Helsinki: Helsingin yliopisto, 149–167.
- Malmivaara, Päivi 2017. Kenen tahtoa kuunnellaan, kun toimintaa kehitetään seurakunnissa? *Diakonia* 3, 40–41.
- Mattila, Kati-Pupita 2003. Lapsidiakonian käsikirja. Sininauhaliitto.
- Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta i.a. Diakoninen perhetyö. Viitattu 6.3.2018. <http://www.mikkelintuomiokirkkoseurakunta.fi/apua-ja-tukea/kuntatarvitset-tukea/diakoninen-perhetyo>
- Nummela, Irene & Ojell, Raija 2010. Kommenttiartikkeli: Näkökulmia kirkon perhetyöhön. Teoksessa Anne Birgitta Pessi & Henrietta Grönlund (toim.) Perhe, parisuhde ja kirkko: lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009. Helsinki: Helsingin yliopisto, 168–179.
- Näkki, Pirjo; Pyykkö, Anita & Valtonen, Minna 2018. Sosiaali-, terveys- ja kirkon alan perustutkintojen opinnäytetyöt. Viitattu 28.6.2018. <https://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2813225>
- Okkonen, Kaisa-Mari 2014. Suomessa toimeentulovaikeudet koettelevat erityisesti yksinhuoltajaperheitä. Viitattu 30.7.2018. https://www.stat.fi/artikkelit/2014/art_2014-02-26_003.html?s=3
- Pielaveden seurakunta i.a. a. Perhekerho. Viitattu 6.3.2018. <http://www.pielavedenseurakunta.fi/perhekerho>
- Pielaveden seurakunta i.a. b. Yhteystiedot. Viitattu 6.3.2018. <http://www.pielavedenseurakunta.fi/yhteystiedot>

- Pirkkalan seurakunta i.a. Diakoninen perhetyö. Viitattu 6.3.2018.
<http://www.pirkkalanseurakunta.fi/ryhmat/diakonia/diakoninen-perhetyo>.
- Pohjolainen, Terttu 1999. The Deacon in the Evangelical-Lutheran Church of Finland. Teoksessa Gunnel Borgegård & Christine Hall (toim.) The Ministry of the Deacon. 1. Anglican – Lutheran Perspectives. Uppsala: Nordic Ecumenical Council, 141–180.
- Raamattu. Suomen evankelisluterilaisen kirkon vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos.
- Rundgren, Marjo 2010. Perhediakonia vaikeissa olosuhteissa elävien perheiden tukena. *Diakonia* 2, 22–23.
- Rättyä, Lea 2012. Diakoniatyö yksilöiden ja perheiden parissa. Teoksessa Raili Gothoni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki & Karolina Puuska (toim.) Kantakaa toistenne kuormia. Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja.
- Salminen, Annastiina 2010. Perheiden haasteisiin vastaaminen diakoniatyössä. Teoksessa Anne Birgitta Pessi & Henrietta Grönlund (toim.) Perhe, parisuhde ja kirkko: lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009. Helsinki: Helsingin yliopisto, 182–197.
- Siljamäki, Tuija 2018. Perheen monet muodot. Pieni on suurin 2 (3), 6–10.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2016. Matalan kynnyksen palvelujen verkostoiminen: perhekeskustoimintamalli. <https://verkkojulkaisut.valtioneuvosto.fi/stm/zine/19/article-568>
- Sulkko, Seppo 2014. Kumppanuutta ja työkaluja diakoniatyön kehittämiseen. Vähemmän voi olla enemmän. *Kirkkopalvelut*. Viitattu 6.6.2018.
<https://zapdoc.site/kumppanuutta-ja-tyokaluja-diakoniatyon-kehittamiseen.html>
- Suomen ev.lut. kirkko 2015 a. Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Viitattu 6.3. 2018. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content49204B>
- Suomen ev.lut. kirkko 2015 b. Meidän kirkko – välittävä yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön linjaus 2015.

- Viitattu 6.3.2018. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content401510>
- Suomen ev.lut. kirkko 2018. Seurakuntien toimintatilasto 2018. Viitattu 7.6.2018. <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=52>
- Suomen ev.lut. kirkko i.a. Talousapua ja -neuvontaa. Viitattu 30.7.2018. <https://evl.fi/apua-ja-tukea/arjen-ongelmat/rahahuolet>
- Tilastokeskus 2018. Tulonjakotilasto 2015. Viitattu 31.7.2018. https://www.stat.fi/til/tjt/2015/01/tjt_2015_01_2017-03-03_kat_003_fi.html
- Tilastokeskus 2018 a. Käsitteet. Perhe. Viitattu 5.3.2018. <http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>
- Tilastokeskus 2018 b. Tulot ja kulutus. Pienituloisuus. Viitattu 7.6.2018. https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_tulot.html
- Unkuri, Juhana 2014. Seurakunnan valttina on kiireetön läsnäolo. *Diakonia* 3, 16–17.
- Varis, Teija 2015. Tilastotieteilijä: Näin lapsiperheiden tulotaso on muuttunut. Viitattu 7.6.2018. <https://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/260591-tilastotieteilija-nain-lapsiperheiden-tulotaso-on-muuttunut>
- Vilén, Marika; Hansen, Maija; Janhunen, Tarja; Kytöpuu, Katri; Salo, Saara; Seppänen, Paula; Seppänen, Sami & Tapio, Nina 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa Paula Seppänen, Nina Tapio, Riikka Toivonen & Marika Vilén (toim.) *Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön*. Helsinki: Kirjapaja, 9–59.
- Vilka, Hanna 2005. *Tutki ja kehitä*. Helsinki: Tammi.
- Yrjölä, Raija 2008. Verkon tekijöinä. Diakonisen perhetyön kehittäminen Tuiran seurakunnassa. Teoksessa Sirpa Juola & Raija Väisänen (toim.) *Diakoniatyö yhteiskunnan muutoksessa. Diakoniaviranhaltijoiden erityiskoulutuksen kehittämishankkeet ajan tulkkeina*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

LIITTEET

LIITE 1: Kyselylomake

KYSELYLOMAKE DIAKONIATYÖSTÄ PERHETYÖHÖN OSALLISTUVIEN
PERHEIDEN VANHEMMILLE KEVÄÄLLÄ 2018

1. Sukupuoli: nainen   mies
2. Ikä
  - a. alle 18
  - b. 18–25–vuotta
  - c. 26–30–vuotta
  - d. 31–35–vuotta
  - e. 35–40–vuotta
  - f. 45–
3. Elämäntilanne (ympyröi vaihtoehtoista sopiva/sopivat)
  - a. opiskelija
  - b. työssä
  - c. työtön
  - d. kotiäiti/koti-isä
  - e. muu, mikä? _____
4. Perhesuhteet
  - a. avioliitossa
  - b. avoliitossa
  - c. yksinhuoltaja
5. Lasten lukumäärä
  - a. 1
  - b. 2
  - c. 3
  - d. 4
  - e. 5 tai enemmän, kuinka monta _____
6. Nuorimman lapsen ikä (numeroina) _____
7. Vanhimman lapsen ikä (numeroina) _____

8. Kuinka usein osallistut seurakunnan perhetyöhön (valitse vaihtoehdoista 1)
- a. 1–2 krt viikossa
  - b. 1–2 krt kuukaudessa
  - c. 1–2 krt syys/kevätlukukauden aikana
  - d. 1–2 krt vuodessa
  - e. en osallistu seurakunnan perhetyöhön
9. Mitä kaipaavat seurakunnan perhetyöstä? (valitse vaihtoehdoista 1 tai useita)
- a. lapsille tekemistä
  - b. itselle seuraa
  - c. itselle vertaistukea
  - d. lapsille kaverisuhteita (sosiaalisia suhteita)
  - e. lapsille kristillistä kasvatusta
  - f. itselle hengellistä tukea
  - g. tukea vaikeassa elämäntilanteessa
  - h. muuta, mitä _____
10. Miten tuttua diakoniatyö on sinulle? (ympyröi vaihtoehdoista, 1=ei yhtään tuttua, 5=erittäin tuttua)
- 1   2   3   4   5
11. Mitä apua diakonilta voi saada?
- _____
- _____
- _____
12. Onko elämässäsi ollut tilanteita, jolloin olisit tarvinnut diakonin apua taloudellisissa kysymyksissä?
- a. kyllä
  - b. ei
13. Onko elämässäsi ollut tilanteita, jolloin olisit tarvinnut diakonilta keskusteluapua?
- a. kyllä
  - b. ei
14. Onko elämässäsi ollut tilanteita, jolloin olisit tarvinnut diakonin apua hengellisissä kysymyksissä?

- a. kyllä
- b. ei

15. Onko elämässäsi ollut tilanteita, jolloin olisit tarvinnut diakonin apua muissa asioissa?

- a. kyllä
- b. ei

16. Oletko saanut joskus diakonilta apua elämässäsi?

- a. Jos olet, millaista?
  - i. taloudellisissa kysymyksissä
  - ii. keskusteluapua
  - iii. hengellisissä kysymyksissä
  - iv. muissa asioissa, missä? _____

b. Jos et ole saanut apua, miksi?

- 1) En ole halunnut pyytää apua seurakunnan diakonilta.
- 2) Olen pyytänyt, mutta et ole saanut mielestäsi tarpeeksi apua.
- 3) En ole tiennyt miten pyytää diakonilta apua
- 4) En ole tuntenut ketään diakonia, jolta pyytää apua.
- 5) Muu syy, mikä? _____

17. Missä seurakunnan tilaisuuksissa olet nähnyt diakonin?

---

18. Osaatko nimetä oman seurakuntasi diakoneja?

---

19. Oletko huomannut, että diakoni on ollut mukana seurakuntasi perhe-työssä?

- a. Kyllä: (ympyröi vaihtoehtoista 1 tai useampi)
- perhekerho
- ekan vauvan kerho
- perheiden ilta
- perhekahvila

perhemessu
 perhetapahtumat
 joulukirkko
 pääsiäiskirkko
 muualla, missä _____

b. Ei

20. Oletko ylläolevissa perhetyön tilaisuuksissa jutellut diakonin kanssa?

a. kyllä

b. ei

c. Voit halutessasi kertoa miksi? _____

21. Onko diakoniatyö ollut seurakunnan perhetyössä tarpeeksi esillä? (ympyröi vaihtoehdoista, 1=ei ollenkaan tarpeeksi, 5=on tarpeeksi)

1 2 3 4 5

22. Miten toivoisit, että diakoniatyöntekijät olisivat enemmän esillä seurakunnan perhetyössä?

_____

_____

_____

23. Ottaisitko yhteyttä diakoniatyöntekijään, mikäli sinulle tulisi vastaan tilanne, jossa uskot, että diakoniatyö voisi auttaa?

a. kyllä

b. ei

miksi? _____

24. Luuletko, että saisit diakoniatyöstä sellaista apua mitä hakisit?

a. kyllä

b. ei

25. Onko seurakunnan diakoniatyö tärkeää? (ympyröi vaihtoehdoista; 1= ei tärkeää, 5= erittäin tärkeää)

1 2 3 4 5

LIITE 2: Kyselyn saatekirje

KYSELYLOMAKE DIAKONIA TYÖSTÄ PERHETYÖHÖN OSALLISTUVIEN PERHEIDEN VANHEMMILLE KEVÄÄLLÄ 2018

Ohje kyselylomakkeen täyttämiseen:

Ohessa on Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomi–diakoni -opiskelijan Salome Oleniuksen teettämä kysely Diakonia työstä. Kyselyn vastaajina ovat perhekerhoihin osallistuvat vanhemmat Pielaveden ja Rantakylän seurakunnista.

Kysely on osa opinnäytetyötä, jonka tarkoitus on kartoittaa seurakunnan perhetyöhön osallistuvien vanhempien suhdetta diakonia työhön.

Kysely on nimetön ja 5 sivua pitkä, mutta sen vastaamiseen menee noin 10 minuuttia. Toivon, että vastaajana saat rauhallisen hetken ja lapsesi jaksaa touhuta jotakin muuta, että vastaamisesi onnistuu. Vastausvaihtoehtojen kohdalla ympyröi valitsemasi vastaus ja avointen vastausten kohdalla, kirjoita selkeästi, jotta ymmärrän mitä haluat sanoa. Pyydän, että täytät koko kyselyn perhekerhon aikana, jotta lomake ei unohtuisi. Perhekerhon ohjaaja huolehtii vastaukset Salomelle.

Mikäli kyselyssä on ongelmia tai haluat kysyä enemmän opinnäytetyöstä, voit ottaa yhteyttä minuun. Myös opinnäytesuunnitelmaa on mahdollista nähdä.

Kiitos sinulle, kun olet täyttämässä kyselyä Diakonia työstä!

Kevätiloa toivottaen,

Salome Olenius

0*0-*****

*****@*****.fi